

LASI!

ATBALSTI!

IESAISTIES!

SATURA VADLĪNIJAS

Latvijas Nacionālās bibliotēkas lasīšanas veicināšanas programmas
"Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2020" grāmatu kolekcijas iepazīšanai

Šo izdevumu ir publicējusi Latvijas Nacionālā bibliotēka (LNB).

Dokuments ir pieejams arī internetā:

<http://lnb.lv>

© Latvijas Nacionālā bibliotēka, 2020.

ISSN 2661-5851

Sastādītāji: Lāsma Badamšina, Lana Barižikova, Sarmīte Galsa,
Ilze Marga, Ilze Ramba, Silvija Tretjakova.

Konsultanti: Aija Kalve, Līga Bērziņa no www.uzvediba.lv un Andris Kriekšis

Redaktors: Aija Kalve, Ilze Stikāne

Datorgrafikas noformējums: Alise Štrause

Daļēja šī izdevuma pārpublicēšana ir atļauta nekomerciālos nolūkos, pirms teksta fragmenta norādot tā izdevēju.

Atļauju pārpublicēt visu dokumentu var pieprasīt LNB Bērnu literatūras centrā
Mūkusalas ielā 3, Rīga, LV1423
Tālr.: +371 67716040
E-pasts: berni@lnb.lv

Veiksmīgākai Latvijas Nacionālās bibliotēkas (LNB) lasīšanas veicināšanas programmas “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija 2020” īstenošanai LNB Bērnu literatūras centrs piedāvā metodisko materiālu, kurā tuvāk aplūkotas kolekcijas grāmatas.

Gadu gaitā, sākot no 2001. gada, kolekcijas atlasē un izvēlē ir nostiprinājušies principi:

- ◆ **labākie oriģinālliteratūras darbi, kas izdoti pēdējā gada laikā,**
- ◆ **veiksmīgākie tulkojumi, pārstāvēt dažādu valstu literatūru,**
- ◆ **bilžu grāmatas pašiem mazākajiem,**
- ◆ **komiksi vai formas ziņā interesanti izdevumi,**
- ◆ **fantāzijas literatūras darbi,**
- ◆ **grāmatas zēniem,**
- ◆ **grāmatas meitenēm,**
- ◆ **dzeja – ieteicama katrā vecumgrupā,**
- ◆ **klasiskā literatūra vai literatūra, kas bijusi mīlākā lasāmviela vecāku vai vecvecāku paaudzei,**
- ◆ **jauniešu problemātikai veltīta reālistiskā literatūra.**

28 grāmatu kolekciju 2020. gadā veido 14 oriģinālliteratūras darbi un 14 tulkojumi no septiņām valodām: lietuviešu, igauņu, zviedru, somu, krievu, franču un katalāņu. Oriģinālliteratūrai ir prioritāte, izvēloties starp aktuālas tematikas un mākslinieciski līdzvērtīga līmeņa darbiem. Kolekciju izvēlas profesionāla ekspertu žūrija.

Svarīgākais publicitātes elements ir plakāts. Tikko lasītāji bibliotēkā ierauga gadu no gada līdzīgā stilistikā veidoto plakātu, lasīšana var sākties. Plakātus rekomendējam izvietot ne vien bibliotēkā, bet arī publiski plašāk pieejamās vietās – ziņojumu stendos pašvaldībā, skolas gaitenīs, kā banerus mājaslapā u. c. Tādam nolūkam ir pieejami atbilstoši formāti LNB mājaslapā www.lnb.lv un www.lasamkoks.lv.

2020. gada jauninājums ir bukleti, kuriem ir divējāds pielietojums. Buklets “Bērnu žūrija 2020” pa griezuma līnijām ir sadalāms atsevišķās grāmatzīmēs 5+ un 9+ vecumgrupai. Grupas 5+ dalībnieki saņem uzskatāmu atgādinājumu par to, kuras grāmatas ir jāizlasa, rosinošus jautājumus un iespēju rakstīt savas domas par lasīto. Šai darbā lasītāju var atbalstīt vecāki, kas palīdz pierakstīt bērna iespaidus, kad grāmatas izlasītas un pārrunātas. 9+ grupas lasītāji ir patstāvīgāki, tādēļ viņiem noder plāns, kā iesaistīties programmā un uzzināt, kas būs jādara. Viņu grāmatzīmei varētu būt “titullapa” “Iesaisties aizraujošā lasīšanas piedzīvojumā!”.

Grāmatzīmes paredzētas arī lasītāju grupām 11+ un 15+. Tomēr pieredze liecina, ka jauniešu skaits programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ir krietni mazāks nekā bērnu, tādēļ šo materiālu var izmantot arī kā trīsdalīgu bukletu, lai lasītājs varētu brīvi izvēlēties grāmatas no abām vecumgrupām.

Apvienotais buklets “Lasi! Atbalsti! Iesaisties!” domāts pieaugušajiem, kuri vēlas atbalstīt programmas norises, – skolotājiem, vecākiem, pašvaldību vadītājiem, uzņēmējiem un citiem interesentiem, kuriem vēlamies izskaidrot programmas nozīmību un gūt atbalstu programmas popularizēšanā.

BĒRNU ŽŪRIJAS 2020

5+ vecuma grupas grāmatas

Sabīne Košeļeva, Anita Rupeika.
Gurķis Elmārs, kas dikti krenķējās.
Rīga: Pētergailis, 2019.

Sabīne Košeļeva (1989) ir kultūras žurnāliste un arī jauna rakstniece. Šī ir viņas pirmā grāmata bērniem.

Grāmatas māksliniece **Anita Rupeika** (1989) beigusi Latvijas Mākslas akadēmijas Grafikas nodaļu, zīmē komiksus un ir ilustrējusi vairākas bērnu grāmatas. Piedalījusies dažādās izstādēs gan Latvijā, gan ārzemēs.

Nodarbība DĀRZA IEMĪTNIEKI

MĒRĶIS – rosināt saskatīt dārzu raksturīgas pazīmes.

MATERIĀLI: attēlu kartīšu komplekts no 1. darba lapas vai grozs ar dārzeniem, acu aizsējs.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Nolasīt tekstu:**

“Gurķis Elmārs piedzima dobē sakņu dārza pašā viducī kopā ar citiem gurķiem - māsām un brāļiem, tuvākiem un tālākiem brālēniem un māsīcām.”

Daudzi cilvēki dārzeņus audzē paši savā dārzā, daudzi tos iegādājas veikalā. Tie ir vērtīgi un mums ļoti nepieciešami, tādēļ svarīgi tos iepazīt.

→ **Izdalīt augļu un dārzu attēlu kartītes un lūgt tās novietot ar attēlu uz leju.**

- ◆ Aicināt kādu no nodarbības dalībniekiem izvēlēties vienu kartīti.
- ◆ Nerādot un nenosaucot, dalībnieks mēģina raksturot attēlā redzamo dārzeni, piemēram, tas ir garens, zaļā krāsā, reizēm ar durstīgām pumpām, dažkārt rūgts utt.
- ◆ Pārējiem jāatmin, kas tas ir par dārzeni.
- ◆ Turpina nākamais dalībnieks.
- ◆ Nodarbības telpā novietot ar audumu apklātu dārzu grozu tā, lai neviens neredzētu, kas tajā iekšā.

- ◆ Aicināt vienu dalībnieku ar aizsietām acīm izvilkt no groza dārzeni un atminēt, kas tas ir.
- ◆ Ja neizdodas, tad pārējie nodarbības dalībnieki var palīdzēt, raksturojot dārzeni, bet nesakot tā nosaukumu, piemēram, tas ir kraukšķīgs un oranžs, garšo trušiem utt.
- ◆ Turpina nākamais dalībnieks.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc dārzenus ir nepieciešams iekļaut ēdienkartē?
- ◆ Kāpēc dārzeni ir jāravē?
- ◆ Kādus ēdienus gatavo no dārzeniem?
- ◆ Kuri dārzeni tev garšo?
- ◆ Kādās krāsās ir dārzeni?
- ◆ Vai zināt kādu dzejoli, stāstu, pasaku, dziesmu par dārzeniem?

Iemācīties un kopīgi nodziedāt dziesmu “Kartupeli, kartupeli, kur ir tavi brāļi”!

Nodarbība KOPĪGAIS UN ATŠĶIRĪGAIS

MĒRĶIS - attīstīt vērīgumu, iztēli, veidot izpratni par pieklājību un smalkjūtību.

MATERIĀLI: tāfele, ja uzdevumu veic kopā, 2. darba lapa, ja uzdevums tiek veikts individuāli.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Nolasīt tekstu un pastāstīt par atšķirībām, salīdzinot dažādus dārzenus.**

“Vienā pusē kaimiņos stīgoja sārtaidzes zemenes, bet otrā pusē taisnā rindā kā alvas zaldātiņi bija sastājušies izspūruši ķiploki.”

Mēs pazīstam dažādus dārzenus. Tie mēdz būt pavisam līdzīgi un arī ļoti atšķirīgi. Gluži kā cilvēki. Dažus dārzenus vieno krāsa, forma, smarža, garša, bet arī it kā vienādi dārzeni mēdz būt lielāki, mazāki, smaržīgāki. Piemēram, siltumnīcā varam atrast daudz gandrīz pilnīgi vienādu tomātu. Ja apskatām uzmanīgi, tad ievērojam, ka kāds no tiem var būt tumšāks, kāds ne tik košs, kāds pilnīgi citā krāsā. Tomēr tie visi ir tomāti, no visiem var pagatavot gardu, vitamīniem bagātu maltīti.

➔ **Nosaukt kartupeļa, redīsa, paprikas, gurķa, burkāna un tomāta kopīgās un atšķirīgās pazīmes, piemēram, sarkans, sīvs, miltains, zaļš, kraukšķīgs, negaršīgs, pumpains, dzeltens, netīrs, oranžs, sulīgs, apaļš, smaržīgs, garens, salds, rūgts, resns, liels, lipīgs, veselīgs, mazs, garšīgs, interesants, jocīgs.**

Telpā pie sienām piestiprināti lielāki dārzeņu attēli, bērni sastājas pie dārzeņa, kurš visvairāk garšo.

Nodarbība TAVS GURĶIS

MĒRĶIS – attīstīt radošumu, krāsu izjūtu.

MATERIĀLI: krāsainie zīmuļi vai flomasteri, 3. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pastāstīt grāmatas sižetu, uzsverot, ka dārzeņi ir ļoti dažādi, daži mums garšo, citi ne tik ļoti. Aicināt pastāstīt par dārzeņiem, kuri bērniem garšo.**
- **Izdalīt darba lapas un aicināt izkrāsot gurķi.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Vai dārzeņa izskats liecina par garšu?
- ◆ Vai vienmēr tas dārzeņis, kurš izskatās ne pārāk glīts, ir negaršīgs?
- ◆ Vai vienmēr jāēd tikai tas, kas mums garšo? Kāpēc?

Telpā pie sienām piestiprināti lielāki dārzeņu attēli, bērni sastājas pie dārzeņa, kurš, viņuprāt, ir visveselīgākais. Izliek izstādē izkrāsotos zīmējumus.

Nodarbība BURTU MĪKLA

MĒRĶIS – sekmēt bērnu vērīgumu.

MATERIĀLI: zīmulis, 4. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Nodarbību sākt ar ievadtekstu un uzvedinošiem jautājumiem.**
- **Dārzeņus mēs varam redzēt dobē un veikalu plauktos. Vai to nosaukumus varam saskatīt burtu jūklī? Esiet vērīgi un sameklējiet dārzeņu nosaukumus, kuri burtu mīklā izvietoti horizontāli un vertikāli.**
- **Izdalīt darba lapas un aicināt atrast 14 dārzeņu nosaukumus.**

Saruna: kurus no burtu mīklā atrastajiem dārzeņiem tu izmantotu sava īpaša ēdiena gatavošanai? Kā tu nosauktu šo ēdienu?

Anna Ļenasa.

Krāsu mošķis.

Rīga: Latvijas Mediji, 2020.

Anna Ļenasa (1977) ir dzimusi Barselonā, apguvusi mākslas psihoterapiju un psihosociālo izglītību Pompeu Fabras Universitātē. Šobrīd strādā par skolotāju un mākslas terapeiti, ir specializējusies mākslā un emocionālajā audzināšanā. Autore ir sarakstījusi un ilustrējusi daudz grāmatu, kuras maziem un lieliem palīdz izprast savu emociju pasauli.

Nodarbība IEPAZĪSTI SAVAS EMOCIJAS

MĒRĶIS – sekmēt prasmi iepazīt un izprast savas emocijas.

MATERIĀLI: 5. darba lapa, krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Nolasīt tekstu un pārrunāt, kādas emocijas mēdz būt un kādi mēs esam dažādu emociju brīžos.**

Prieks uzplaukst kā puķe. Būdam priecīgs, tu smeies, lēkā, dejo, spēlēties un gribi savā priekā dalīties ar citiem.

Skumjas uznāk, kad tu ilgoies vai sabēdājies. Būdam bēdīgs, tu ieraujies sevī, gribi palikt viens un tev neko negribas darīt.

Dusmās cilvēks ir nikns un negants. Būdam dusmīgs, tu drūmi klusē vai klaigā, piecērt kāju un gribi ar visiem strīdēties.

Bailēs cilvēks vēlas paslēpties. Kad tev ir bail, tu atkal kļūsti mazs un pavisam nevarīgs. Bailes atņem tev spēku.

→ **Aicināt aplūkot attēlus un uzrakstīt, kādas emocijas ir pārņēmušas Krāsu mošķi.**

→ **Izkrāsot attēlus, izvēloties atbilstošas krāsas.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ♦ Kurās krāsās tu izkrāsoji emocijas, kādēļ izvēlējies šīs krāsas?
- ♦ Kuras emocijas visbiežāk pārņem tevi?
- ♦ Kuras emocijas pārņem tevi, kad saņem dzimšanas dienas dāvanu?

Izstādīt visu apskatei izpildītās darba lapas.

MĒRĶIS - pilnveidot emociju pazīšanu un izpratni.

MATERIĀLI: 6. darba lapa, krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Izdalīt bērniem 6. darba lapu un krāsu zīmuļus.***
- ***Kopā ar bērniem aplūkot piedāvātās acu izteiksmes un noskaidrot tās.***
- ***Lūgt bērniem darba lapā uzzīmēt savas šī brīža emocijas.***
- ***Pārrunāt ar bērniem uzzīmētās emocijas.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu šodien jūties?
- ◆ Pastāsti, kas šodien bija labs un kas tevi apbēdināja?
- ◆ Kā tu jūties, lasot grāmatu "Krāsu mošķis"?

Izliek izstādē zīmējumus.

Ulfs Starks, Linda Bundestama.
Zvēri, kurus neviens nav redzējis, tikai mēs.
 Rīga: Liels un Mazs, 2019.

Ulfs Starks (1944-2017) ir sarakstījis gandrīz 100 grāmatu bērniem un jauniešiem un saņēmis daudz balvu. Viņa grāmatas tulkotas vairāk nekā 30 valodās, latviski izdots "Diktators", "Proti svilpot, Juhanna?", "Mans draugs Pērsijs, Bufalo Bils un es", "Aušas un nirlas".

Linda Bundestama (1977) ir ilustrējusi vairāk nekā 25 grāmatas un tikusi nominēta dažādām literatūras un mākslas balvām. 2017. gadā saņēmusi prestižo Ziemeļvalstu Padomes balvu bērnu literatūrā.

Nodarbība DZĪVNIEKU PASAULE

MĒRĶIS – veicināt izpratni par reālo un fantāzijas pasauli.

MATERIĀLI: 7. un 8. darba lapa, krāsu zīmuļi, šķēres, balts papīrs.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Kopā ar bērniem pārrunāt grāmatas saturu.**
- **Izdalīt katram 7. vai 8. darba lapu un krāsu zīmuļus.**
- **Paskaidrot, ka 7. darba lapā ar sarkano krāsu jāapvelk savvaļas dzīvnieki, ar melno – mājdzīvnieki, ar zilo – fantastiski dzīvnieki, bet 8. darba lapā var uzzīmēt (pēc izvēles), kādi varētu izskatīties tur nosauktie septiņi fantastiskie dzīvnieki.**
- **Fantastisko dzīvnieku zīmējumus var izgriezt un izveidot pasaku mežu.**
- **Kopīgi pārrunāt, ar ko atšķiras savvaļas dzīvnieki, mājdzīvnieki un fantastiskie dzīvnieki.**
- **Nodarbību var papildināt, veidojot dažādus dzīvniekus no 3 pamata figūrām, izmantojot Bernadetes Kuksartas grāmatu "Veidosim dzīvniekus" (Rīga: Egmont Latvija, 2017).**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko nozīmē vārdi – Akvaizivs, Oliņzvērs, Klumpantrops?
- ◆ Kā izskatās šie neparastie zvēri?
- ◆ Kāpēc grāmatai tāds nosaukums "Zvēri, kurus neviens nav redzējis, tikai mēs"?
- ◆ Vai tev mājās ir kāds mājdzīvnieks? Kā viņu sauc?
- ◆ Kurš rūpējas par mājdzīvnieku?

Kopīgi sacerēt pasaku "Cīemos neparasto dzīvnieku pasaulē".

Lote Vilma Vītiņa.
Dzejnieks un smarža.
Rīga: Aminori, 2019.

Lote Vilma Vītiņa (1993) ir ilustratore, māksliniece un dzejniece, kuras dzejoļi iekļauti vairākās dzejas izlasēs un publicēti interneta portālos. Viņa ir studējusi glezniecību un rakstījusi izstāžu recenzijas. Grāmata "Dzejnieks un smarža", kas stāsta par dzejnieku un to, kā viņš satiek smaržas, ir viņas debija bilžu grāmatu žanrā.

Nodarbība SMARŽU PASAULĒ

MĒRĶIS – iepazīt cilvēka maņas.

MATERIĀLI: 9. darba lapa, tāfele, maisiņš ar dažādām lietām.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt ar bērniem dažādu maņu nozīmi cilvēku, dzīvnieku dzīvē, pievēršot uzmanību, ka daudziem dzīvniekiem oža ir labāka nekā cilvēkam. (Suņa oža ir 44 reizes labāka nekā cilvēkam. Savukārt grizlilācis savu upuri var saost jau 28 kilometru attālumā.)**
- **Izdalīt darba lapas, kur jāapvelk vārdi, kas raksturo dažādas sajūtas. (Piecas maņas – redze, dzirde, tauste, oža un garša – ļauj uztvert apkārtējo pasauli.)**
- **Sagatavot maisiņu, kurā atbilstoši gadalaikam ielikti dažādi priekšmeti, lietas, dārzeņi vai augļi. Piemēram, rudenī – kastaņi, zīles, āboli, rudens lapas.**
- **Ļaut bērniem taustot noteikt, kas tas ir, tad pasmaržot un pastāstīt par savām sajūtām.**
- **Vēlreiz visu pārrunāt.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

◆ Kurš ir tavs mīļākais gadalaiks?	◆ Kurā gadalaikā var sajust visvairāk smaržu?
◆ Kā šis gadalaiks smaržo?	◆ Kādās krāsās tu iztēlojies smaržas?
◆ Kā smaržo rudens lapas?	◆ Kā smaržo lietus?
◆ Kādas smaržas ir ziemā?	◆ Kā smaržo sniegs?
◆ Kā smaržo pavasaris?	◆ Ko tu vari dzirdēt?

Kuriem tas iespējams, piedāvājam apmeklēt LNB izstādes "Grāmata Latvijā" nodaļu par cilvēka maņām.

Marjus Marcinkevičius, Lina Dūdaite.

Svizis.

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2019.

Lietuviešu rakstnieks **Marjus Marcinkevičius** (1966) ir ārsts un ikdienu pavada savā privātklīnikā. Brīvajā laikā viņš raksta grāmatas bērniem, jau uzrakstījis 8 grāmatas, no kurām vairākas tulkotas citās valodās.

Rakstniekam izveidojusies brīnišķīga sadarbība ar mākslinieci **Linu Dūdaiti** (1974), kura spējusi radīt ļoti asprātīgas un simpātiskas ilustrācijas grāmatai "Svizis". Latvijā Linu Dūdaiti lasītāji jau pazīst, jo viņa ir ilustrējusi Jura Zvirgzdiņa grāmatas "Lauvas rūciens" un "Rasas vasara".

Nodarbība VĀRDU SPĒLES

MĒRĶIS – rosināt saprast vārdu nozīmi.

MATERIĀLI: 10. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pārrunāt ar bērniem grāmatā tēlotos notikumus.**

"Kādā dzidrā ziemas dienā, vienā no tām, kad sniegs gurst zem kājām un saule spīd tik spoži, ka gribas delverēties, stāvēt uz galvas un visādi blēnoties..."

Tā sākas šis stāsts. Sivēns bija tik labā noskaņojumā, ka viņam gribējās delverēties...

→ **Dažkārt bērni neizprot šādu vārdu nozīmi, uztver tikai intuitīvi. Kopā ar bērniem pārrunāt zemāk minētās nodarbes, to nozīmi un emocijas, ko tās izraisa.**

- ◆ Rotaļāties – darboties ar saviem lāčiem, lellēm, spēļu mašīnām u. c. rotaļlietām, tā gūstot prieku, izklaidējoties.
- ◆ Spēlēties – spēlēt "Paslēpes", "Ķeršanas", "Klusos telefonus", "Klasītes" u. c.
- ◆ Blēnoties – darīt nedarbus, blēņas, aiztikt lietas, kuras vecāki neļauj, palaidņoties un kaitināt citus.
- ◆ Ķēmoties – sašķobīt seju, saraukt pieri, parādīt mēli, muļķoties.
- ◆ Niķoties – būt sliktā garastāvoklī, būt kaitinošam un nepiekāpīgam.
- ◆ Draiskoties – būt jautrā noskaņojumā, draudzīgam un priecīgam, vēlēties lēkāt un skriet.
- ◆ Laiskoties – būt garlaikotam, just vēlmi nedaudz paslinkot, nedarīt neko.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kuru no vārdiem tu dzirdi pirmo reizi?
- ◆ Kurš vārds visvairāk atbilst tavam noskaņojumam?

Kopīgi iemācīties kādu nezināmu rotaļu (Liene Lasmane. Pagalma mantojums: 32 jaunas spēles un rotaļas. Rīga: Zvaigzne ABC, 2018.)

Nodarbība KOKU CEPURES

MĒRĶIS - rosināt iztēli.

MATERIĀLI: 11. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Kopā ar bērniem apskatīt grāmatas ilustrācijas, pievēršot uzmanību kokiem. Kopā ar bērniem aplūkot piedāvātās acu izteiksmes un noskaidrot tās.**

“Draugi vēroja, kā saule piesardzīgi, itin kā baidīdamās notraukt skaistās cepures, ripo pa koku galotnēm.”

Ja rūpīgi vērosiet grāmatas ilustrācijas, pamanīsiet, ka māksliniece Lina Dūdaite ir attēlojusi kokus ar cepurēm. Kāpēc, jūsuprāt, veidotas šādas ilustrācijas?

→ **Pārrunāt, kā koki – ozols, kļava, liepa, priede, egle, bērzs, vītols – izskatās visos gadalaikos. Kas mainās? Kā kokus var pazīt?**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādi koki aug tā ezera malā, kas tēlots pasakā “Svizis”?
- ◆ Kā kokus var atšķirt?
- ◆ Kuri koki tev patīk vislabāk? Kāpēc?

Var piedāvāt spēlēt izglītojošo spēli “Kokotājs”
(<https://www.oliverlatvia.com/products/kokotajs/>)

Nodarbība RAKSTI UN FIGŪRAS

MĒRĶIS - sekmēt glītrakstīšanas prasmi un attīstīt vērtīgumu.

MATERIĀLI: 12. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Kopā ar bērniem apskatīt grāmatas ilustrācijas, pievēršot uzmanību slidošanas epizodei.**

→ **“Lielie koki, kas auga straute krastos, tagad bija uzcirtušies skaistās, pūkainās cepurēs”.**

→ **Sivēns un govs Adelaida baudīja ziemas priekus. Tie slidoja pāri visam ezeram krustu šķērsu un meta cilpas tā vidū, zīmēja uz ezera virsma brīnišķīgas figūras.**

→ **Izdalīt darba lapas un paskaidrot uzdevumu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādus rakstus un figūras var izslidot uz ezera ledus?
- ◆ Kādus rakstus mēs redzam dabā?

Var aicināt bērnus izjust kustības prieku – griezties vienam pašam, griezties pāri. Līdzsvara vingrinājumi – stāvēt uz vienas kājas, zīmēt dažādas figūras gaisā u. c.

Nodarbība SPOGUĻRAKSTS

MĒRĶIS - sekmēt prasmi rakstīt īsu vēstuli.

MATERIĀLI: 13. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Kopā ar bērniem izlasīt fragmentu par skaņām zem ledus.**

“Ja tas KĀDS mūs nedzird, varbūt mēs viņam varam uzrakstīt vēstuli?”

Atelpas brīdī Sivēns un Adelaida sajuta noslēpumainu dzīvību zem ledus. Viņi atrada veidu, kā sazināties un izglābt zemledus iemītniekus – izlasīt ziņu spoguļrakstā.

→ **Izdalīt darba lapas. Aicināt nodarbības dalībniekus rakstīt vārdus KĀĶIS, SUNS, SIVĒNS, ADELAIDA, GRĀMATA, SLIDAS, SAVS VĀRDS no otra gala un kādu no tiem nolasīt.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas dzīvo zem ledus?
- ◆ Kāpēc zivīm ir vajadzīga palīdzība?
- ◆ Kur vēl dabā mēs varam ieraudzīt spoguļi? (Piem., peļķēs, ēnās, logu rūtīs u.c.)

Bērniem var piedāvāt uzzīmēt kāda priekšmeta ēnu, uzrakstīt īsu vēstuli slepenajā spoguļrakstā, nostāties vienam pret otru un censties attēlot kustības kā spoguļi.

Nodarbība PATEICĪBA

MĒRĶIS - veidot izpratni par pieklājību un smalkjūtību.

MATERIĀLI: 14. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Kopā ar bērniem pārrunāt epizodi, kurā zivs pateicas par glābšanu.**

“Acis vēl dažas reizes pabolījās un nozuda, bet pa lielāko caurumu augšup uzšļacās ūdens strūkļa un pa ledu aizripoja skaists gredzentiņš.”

Katrs labs darbs tiek atalgots ar labu. Sivēns un Adelaida par palīdzību saņēma jauku dāvanu.

Pateicība var ļoti aizkustināt un motivēt darīt labu arī turpmāk.

- ***Turpināt sarunu, mudinot bērnus atbildēt, kam viņi vēlētos pateikties un par ko. (Piem., mammai, tētim, brālim/māsai, vecmāmiņai, vectēvam, draugam/draudzenei, kaimiņam.)***
- ***Izdalīt darba lapas un paskaidrot uzdevumu.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kāpēc Sivēns un Adelaida saņēma dāvanu?
- ◆ Kā var izrādīt pateicību par saņemto palīdzību, atbalstu?
- ◆ Ko mēs jūtam, ja izdodas kādu iepriecināt?

Izgatavojiet pateicības dāvanu kādam tuvam cilvēkam.

Juris Zvirgzdiņš, Lina Dūdaite.

Rasas vasara.

Rīga: Pētergailis, 2020.

Juris Zvirgzdiņš (1941) ir latviešu rakstnieks. Rakstījis lugas, miniatūras, stāstus un esejas, sarakstījis vairāk nekā 30 grāmatu bērniem. No tām "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" lasītājiem ir zināmas "Miega pasaka", "Konteineru meitenīte Rudīte", "Ahoi! Plūdi Daugavā", "No Rīgas līdz Rīgai. Tobiass un Tama lielajā Eiropas bibliotēku ceļojumā", "Lauvas rūciens". Viens no autora spilgtākajiem bērnu grāmatu tēliem ir lācītis Tobiass.

Juris Zvirgzdiņš saņēmis vairākas balvas: Latvijas Literatūras gada balvas Mūža balvu par izcilu ieguldījumu Latvijas bērnu literatūrā, Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu, Lielo lasītāju balvu, Aleksandra Čaka balvu, Pastariņa prēmiju, bijis nominēts Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. Jura Zvirgzdiņa darbi tulkoti somu, itāļu, lietuviešu, armēņu un citās valodās.

Lina Dūdaite (1974) ir lietuviešu grafiskā dizainere un grāmatu ilustratore. 2009. gadā saņēmusi Lietuvas IBBY balvu par gada visskaistāko grāmatu. Latvijas lasītājiem māksliniece pazīstama ar ilustrācijām J. Zvirgzdiņa grāmatai "Lauvas rūciens", kas 2016. gadā ieguva 3. vietu "Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas" 5+ grupā.

Nodarbība ATRODI KOPĪGO!

MĒRĶIS – sekmēt spēju saskatīt sakarības.

MATERIĀLI: 15. darba lapa, parastais zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

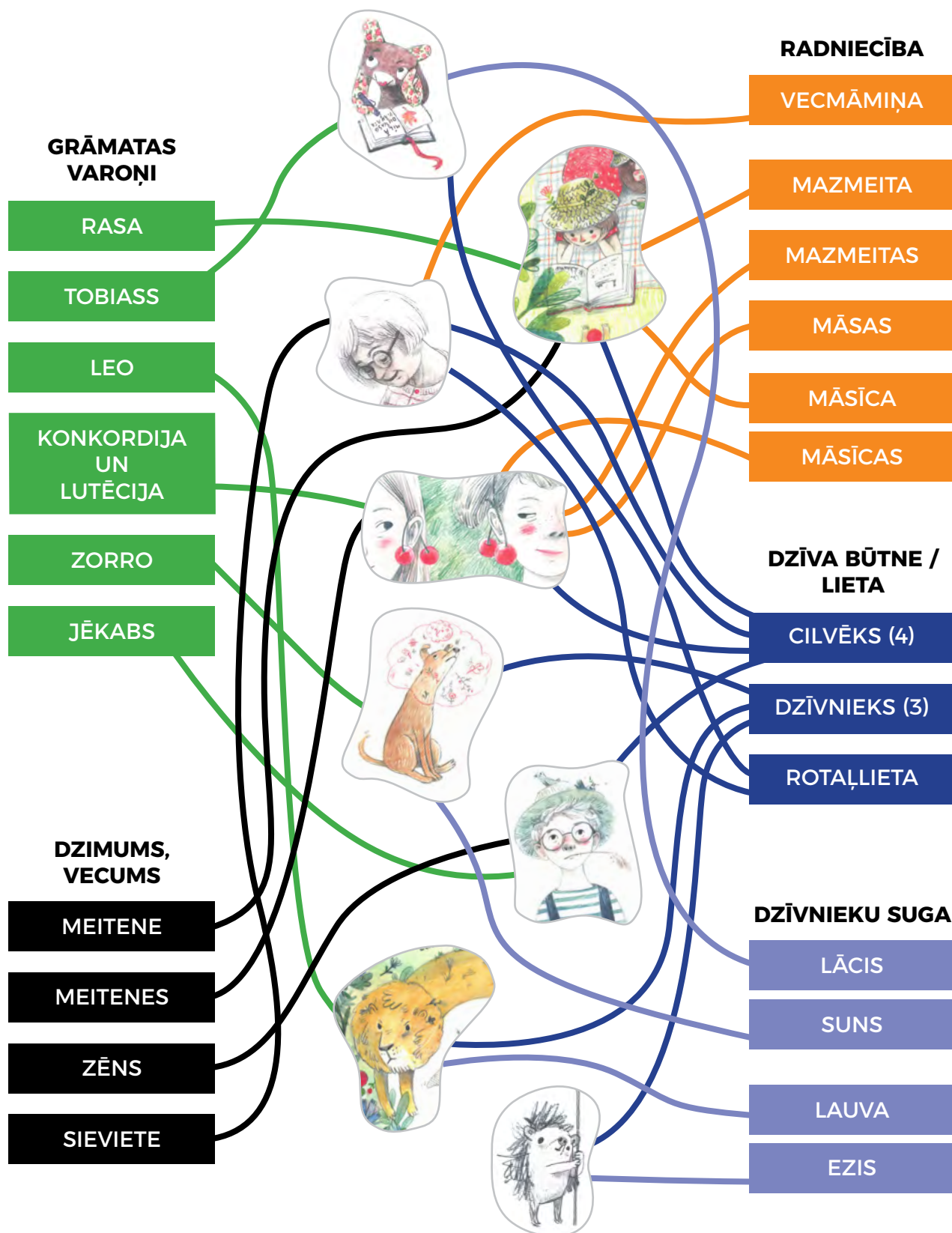
- **Pārrunāt izlasīto pasaku, atsaucot atmiņā personas.**
- **Izdalīt darba lapu, kur atšķirīgās krāsās uzrakstītas piecas vārdu grupas. Katrs vārds ar līniju jāsavieno ar atbilstošo attēlu.**
- **Pārrunāt, kas ir kopīgs katras grupas vārdiem.**

ATBILDES

- ◆ Ar **zaļu krāsu** rakstītie ir pasakas personu vārdi (Rasa, Tobiass, Leo, Konkordija un Lutēcija, Zorro, Jēkabs).
- ◆ Ar **melnu krāsu** rakstīti cilvēka dzimumu un vecumu raksturojoši vārdi (meitene, zēns, sieviete).
- ◆ Ar **oranžu krāsu** rakstīti vārdi, kas raksturo grāmatas personu radniecību (vecmāmiņa, mazmeita, mazmeitas, māsa, māsiņa, māsiņas).
- ◆ Ar **violetu krāsu** rakstīti dzīvnieku sugu nosaukumi (lācis, suns, lauva, ezis).

- ♦ Ar **zilu krāsu** rakstīti vārdi, kas norāda, ka grāmatas persona ir dzīva būtne vai lieta (cilvēks, dzīvnieks, rotaļlieta).

→ **Zemāk aplūkojams uzdevums ar pareizajām atbildēm**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ♦ Kas ir Tobiasss?

- ◆ Kas ir Rasa?
- ◆ Kas ir Leo?
- ◆ Nosauc, kāda radniecība saista pasakā tēlotās personas.
- ◆ Tobias ir vīriešu vai sieviešu dzimtes vārds?
- ◆ Vecmāmiņa ir sieviešu vai vīriešu dzimtes vārds?
- ◆ Kurš ir neiederīgs starp nosauktajiem vārdiem: suns, lauva, Jēkabs? Kāpēc?
- ◆ Kurš ir neiederīgs starp nosauktajiem vārdiem: vecmāmiņa, mazmeitas, māsas, ezis? Kāpēc?
- ◆ Kurš ir neiederīgs starp nosauktajiem vārdiem: Tobias, lācis, rotaļlieta, cilvēks? Kāpēc?

Ja tu gribētu rakstīt grāmatu, par ko tā būtu?

Nodarbība KAS VIŅŠ IR?

MĒRĶIS - trenēt uzmanību un pazīt drukātos burtus.

MATERIĀLI: 16. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ ***Izdalīt darba lapas, paskaidrot uzdevumu – katrā kvadrātā izsvītrot vienādu burtu pārus vai trīs vienādus burtus, atlikušo burtu ierakstīt atbilstošā numura lauciņā. Atbildēt uz jautājumu “Kas viņš ir?”.***

ATBILDES

Atrasto burtu rindā veidojas vārds ZVIRGZDIŅŠ. Uzdevumā jāatbild uz jautājumu “Kas viņš ir?”
Atbilde – grāmatas “Rasas vasara” autors, rakstnieks.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir grāmatas autors?
- ◆ Kas ir rakstnieks?
- ◆ Vai grāmatas autors var būt arī grāmatas ilustrators?
- ◆ Kas jāprot cilvēkam, lai rakstītu grāmatas?
- ◆ Kas jāprot cilvēkam, lai varētu ilustrēt grāmatas?
- ◆ Kur var iegūt grāmatas lasīšanai mājās?
- ◆ Vai vienmēr jāēd tikai tas, kas mums garšo? Kāpēc?

Kas rakstniekam nepieciešams, lai rakstītu? (Vieta, papīrs, pildspalva, idejas, lasītājs...)

BĒRNU ŽŪRIJAS 2020

9+ vecuma grupas grāmatas

Inese Zandere.
Bērns, kas neiekrita.
Rīga: Liels un Mazs, 2019.

Inese Zandere (1958) ir latviešu dzejniece, publiciste un redaktore, bērnu grāmatu autore un izdevēja. Par devumu literatūrā saņēmusi augstākos valsts apbalvojumus - Literatūras gada balvu par grāmatām "Iekšīnā un ārīnā" un "Melnās čūskas maiznīca", Starptautisko Jāņa Baltvilka balvu par grāmatām "Māsa un brālis" un "Ja tu esi sivēns", Pastariņa balvu par grāmatu "Iekšīnā un ārīnā", Autortiesību bezgalības balvu par visvairāk skanējušo muzikālo darbu bērniem – dziesmu "Prusakpolka". Pēc Ineses Zanderes dzejas uzņemtas animācijas filmas "Nikno lapsēnu maršs" un "Miega vilcieniņš". Dzejniece tikusi nominēta Hansa Kristiana Andersena balvai un Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu literatūrā. Viņas dzejoļi atdzejoti angļu, bulgāru, čehu, krievu, lietuviešu, moldāvu, poļu, ukraiņu, ungāru, vācu, zviedru valodās.

Reinis Pētersons (1981) ir latviešu mākslinieks, Pastariņa prēmijas un divkārtējs Starptautiskās Jāņa Baltvilka balvas ieguvējs. Saņēmis grāmatu mākslas balvu "Zelta Ābele" kategorijā "Gada mākslinieks". Divas reizes ticis nominēts Astridas Lindgrēnes piemiņas balvai bērnu grāmatu mākslā. Ilustrējis Ojāra Vācieša grāmatu "Mēnesim robs", kas ieguvusi 3.vietu Bērnu žūrijā 2009. gadā, un Māra Runguļa grāmatu "Lapsu kalniņa mīklas", kas ieguvusi 3.vietu Jauniešu žūrijā 2014. gadā.

Nodarbība VĀRDU SPĒLES DZEJĀ

MĒRĶIS – pievērst uzmanību vārdu spēlēm dzejā.

MATERIĀLI: 17. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Iepazīstināt ar dzejas pazīmēm: ritmu, pantu un atskaņām.**
- **Pastāstīt, ka dzejoļi var būt dažāda garuma, pieaugušajiem rakstītie dažkārt ir pat vairāku lappušu garumā. Dzejas rindas nereti raksta apsveikumu kartiņās un runā, piemēram, Ziemassvētkos pie eglītes.**

- ➔ **Pastāstīt, ka katru gadu septembrī Latvijā notiek Dzejas dienas, kad skolās un citās izglītības un kultūras iestādēs tiek organizēti dzejas lasījumi un konkursi.**
- ➔ **Izdalīt 18. darba lapu, kur Ineses Zanderes dzejolis “Ātrumbedrumklūpumkritums” (11. lpp.) uzrakstīts ar izlaistiem darbības vārdiem. Uzdevuma veicējam pasvītrotajās vietās jāieraksta atbilstoši darbības vārdi, tos izvēloties no dotās tabulas.**
- ➔ **Pēc uzdevuma veikšanas to salīdzināt ar I. Zanderes dzejoli un pārrunāt rezultātus.**

UZDEVUMA APRAKSTS

Ātrumbedrumklūpumkritums

Viņš dziļā bedrē **guļ** un **smaida**.

Viņš rīkli **atplētis** un **gaida**,

un viņa mēle baisi **lokās**,

jo drīz tu **būsi** viņa rokās.

Viņš Ātrumu kā magnēts **pievelk**

un Bedrumā kā virve **ievelk**,

lai Klūpumam tu virsū **drāzies**

un Kritumā kā akmens **gāzies**.

Viņš **zin**, pa kuru ceļu **brauksi**,

cik skaļi palīgā tu **sauksi**.

Glūn bedrē Zilums, Lūzums, Sītums,

pats Ātrumbedrumklūpumkritums.

Pret viņu līdzeklis ir šāds:

tev galvā ķivere un prāts!

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko, tavuprāt, nozīmē dzejoļa nosaukums?
- ◆ Ar kādām grūtībām tu saskāries, veicot uzdevumu?
- ◆ Vai dzejoļa temats ir aktuāls?
- ◆ Vai tu esi mēģinājis rakstīt dzejoli? Pastāsti par to!
- ◆ Vai rakstīt dzeju ir viegli? Pamato savu atbildi!
- ◆ Kāda, tavuprāt, ir atšķirība starp dzeju un repa stilu mūzikā?

Skaļi nolasi vai norepo I. Zanderes dzejoli ar viņas vai tevis izvēlētiem darbības vārdiem.

Nodarbība DROŠĪBA PIRMAJĀ VIETĀ

MĒRĶIS - sekmēt atbildību par savu drošību un veselību, meklējot informāciju internetā.

MATERIĀLI: grāmata, pieeja datoram vai viedierīcei (viedtālrunis vai planšete) ar interneta pieslēgumu.

- **Izlasīt Ineses Zanderes grāmatas “Bērns, kas neiekrita” dzejoļi “Viltīgais spogulis” (34. lpp.).**

Viltīgais spogulis

Spoguļa spožā āda
saulē puikas atspulgu rāda:
– Oho, cik tu veicīgi izveicīgs!
Tik lokani lēcienā izliecīgs!
Kā atspere spērienā sprauns!
Ezerā nelēkt ir kauns!

Spoguļa spožā āda
dzelmes dziļumus neparāda –
tur akmeņi pašķirties liedzas
un siekstas tev pretī sniedzas,
melns dūņu mutulis sēc:
– Ezerā noslīkt nav vērts!

- **Noskatīties Elektrum Olimpiskā centra YouTube konta video “Zinām. Peldam. Droši” (1. sērija, 8,42 min., video ievietots 15.05.2018.) – https://www.youtube.com/watch?v=QSuDcd4_57w – vai Elektrum Olimpiskā centra YouTube konta video “Zinām. Peldam. Droši. 2” (2. sērija, 3,46 min., video ievietots 21.05.2019.) – <https://www.youtube.com/watch?v=1hD7cS2Wf8w>.**
- **Pārrunāt izlasīto grāmatā un redzēto video.**
- **Piestiprināt A1 lapu pie sienas un uz izdalītām līmlapiņām mudināt uzrakstīt atbildes uz jautājumu “Kā tu pasargā sevi no traumām?”. Izlasīt uzrakstīto.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

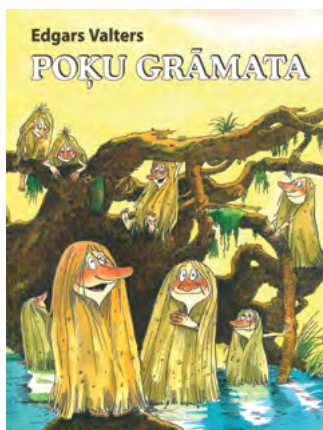
- ♦ Kāda ir dzejoļa galvenā doma?
- ♦ Ko nozīmē vārdi “sprauns” un “siekstas”?
- ♦ Kā lasītais sasaucas ar redzēto YouTube video?

Rosināt patstāvīgi veikt sekojošus uzdevumus.

- **Uzzini, kā un kāpēc Latvijā iedibinātas “Dzejas dienas”. Apmeklē tīmekļa vietnes [www.dzejasdienas.com](http://dzejasdienas.com) sadaļu “Par”.**
- **Izveido plakātu par kādu no grāmatā lasītajiem dzejoļiem.**
- **Apmeklē Ceļu satiksmes drošības direkcijas mājaslapu bērniem <http://berniem.csdd.lv/>. Tajā atradīsi spēles (spēlēt var arī sacenšoties draugu lokā) un e-grāmatas par ceļu satiksmes drošības jautājumiem (daļa no šīm grāmatām ir pieejamas bibliotēkās drukātā veidā). Savukārt tīmekļa vietnes sadaļā “Grāmatas” ir pieejams “Metodiskais materiāls ceļu satiksmes drošības jautājumu apguvei pamatizglītībā” (latviešu un krievu valodā; Rīga, 2008) – <http://berniem.csdd.lv/books/book7/#1>.**

- ***Izlasi un pārdomā vērtīgo informāciju Ineses Zanderes grāmatā “Bērns, kas neiekrita” (46.-47. lpp.) - Bērnu klīniskās universitātes slimnīcas ārstu izveidoto “Bērnu traumu topu”. Tajā apkopota ārstu pieredze un ieteikumi, lai izvairītos no 10 visbiežāk sastopamajām bērnu traumām.***

Edgars Valters.
Poķu grāmata.
Rīga: Zvaigzne ABC, 2019.

Mākslinieks un rakstnieks **Edgars Valters** (1929-2006) ir viens no pazīstamākajiem Igaunijas grāmatu ilustratoriem. Viņš ilustrējis vairāk nekā 250 grāmatu. 65 gadu vecumā uzrakstījis un ilustrējis savu visslavenāko grāmatu bērniem "Poķu grāmata". Divpadsmit gadu laikā viņam izdevās uzrakstīt un ilustrēt 15 grāmatas, tādā veidā kļūstot par vienu no ražīgākajiem un atzītākajiem igauņu bērnu rakstniekiem. Lai varētu labāk iepazīt zinātkāros poķus un viņu draugus, Igaunijā ir izveidots tematiskais parks "Poķu zeme".

Nodarbība VISVECĀKĀ POĶA UZRUNA

MĒRĶIS – sekmēt vērtīgumu.

MATERIĀLI: 18. darba lapa, zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt darba lapas un zīmuļus un pārrunāt veicamo uzdevumu.**
- **Aicināt bērnus tukšajās vietās ierakstīt trūkstošos vārdus, kuri atšifrēti no dotajiem burtu savirkņajumiem.**
- **Nolasīt papildināto tekstu.**

ĪSS SATURA ATSTĀSTS.

Vienu dienu poķi saprata, ka kaut kas nebija kārtībā. Jau apmēram piecdesmit gadu viņi bija dzīvojuši bez bēd savā mājvietā, kas atradās dumbrājā ūdens tuvumā, jo viņu kāju pirkstiem visu laiku vajadzēja atrasties miklā augsnē. Bet tagad poķi bija pamanījuši, ka valgā, glāstošā un patīkami žļurkstošā zeme zem kājām bija kļuvusi sausa un skrapstoša, tādēļ briesmīgi niezēja pēdas. Tā tas nevarēja turpināties ilgi, un poķi nolēma, ka vajag meklēt jaunu mājvietu. Drīz viņi devās ceļā, gāja vairākas dienas, līdz pēkšņi ieraudzīja kādu māju. Viņi apstājās un sāka smaidīt un zīmīgi māja cits citam ar galvu. Tad kā pēc pavēles poķi sāka pulcēties pagalmā, jo viņi bija paguvuši gandrīz visur pabūt un visu apskatīt. Nu vajadzēja apspriesties, jo šis bija izšķirošs brīdis, lai nolemtu. Poķu tauta bija pieņēmusi lēmumu, un visvecākais poķis uzrunāja pārējos, lai pateiktu, kāds lēmums ir pieņemts par jaunās mājvietas meklēšanu.

– Poķu tauta! – ierunājās visvecākais. – Domāju, jūs visi redzējāt šo ezeru. Nelielu, taču īstu avotu ezeru. Ievērojāt **pretējā** krastā priežu atspulgu un **putnus** ūdenī...un dzeltenās lēpes... Vecākais poķis bija acīmredzami aizkustināts.

– Un krasts! Kāds krasts, kādi brīnišķīgi staigni līči... Un šaurā **smilšainā** josla rieta pusē!

Vecais poķis nopūtās.

– Es stāvēju uz smilšu **strēles**, man priekšā pletās mirdzoša ezera acs ar niedru un meldru skropstām... Aiz muguras slējās majestātiski un spēcīgi **koki**... miers un klusums... un smiltis glāstīja pēdas... un man radās... SAJŪTA...

– MĀJU, MĀJU, MĀJU SAJŪTA! – sauca visi poķi reizē.

Viņus pārņēma neaprakstāms atvieglojums. Poķi šūpojās, **smējās** un dunkāja cits citu. Viņi bija nonākuši **galā**!

Eku un Soru klusītēm un uzmanīgi bija klausījušies vecā poķa vārdos. Svešinieku prieks un pieņemtais lēmums bija aizkustinājis arī viņus."

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādēļ poķiem bija nepieciešama jauna mājvieta?
- ◆ Kur poķi nolēma palikt?
- ◆ Kā poķiem veicās turpmāk?

Pārrunā tekstā aprakstīto notikumu.

Nodarbība TAVA POĶU TAUTA

MĒRĶIS - pilnveidot bērna fantāziju, prasmi formulēt un attēlot savas idejas.

MATERIĀLI: papīrs, krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Iepazīstināt ar daudzajām grīšļu sugām, kas ir sastopamas Latvijā.**
- **Izdalīt lapas un krāsu zīmuļus un aicināt bērnus uzzīmēt savu poķu tautu.**
- **Pārrunāt ar bērniem uzzīmēto.**

INFORMĀCIJA PAR GRĪŠĻIEM

Grīšļu cinis ir daudzgadīgs vidēja lieluma (20-50 cm) grīšļu dzimtas lakstaugs, kas augot veido blīvu gaišzaļu lapu ceru, kas var atgādināt cini. Tas ir sastopams mitros mežos, pārmitrās pļavās, purvos, ūdenstilpju krastos un applūstošās ieplakās mežos un krūmājos.

Latvijā ir reģistrēts mazliet vairāk nekā 70 grīšļu sugu, daudzas no tām ir bieži sastopamas, piemēram, slapjos mežos var sastapt ciņu, pūslīšu, dzelteno, palu, aslapu, iesirmo, satuvināto, pagarināto, tievsakņu grīslu u. c. Pārmitrās pļavās – lapsu, augsto, uzpūsto, slaido, krastmalas, divrindu grīslu u. c. Purvos – mazziedu, blusu, divmāju, pūkaugļu, pleznveida, matveida, zilgano, skaraino, kūdrāja grīslu u. c. Mēreni mitrās un sausās pļavās – zaķu, smiltāja, pavasara, lodvārpu, pūkaino, bālgano, vārpaino grīslu u. c.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir grīšļu ciņi un kur tie sastopami?
- ◆ Kāpēc izvēlēties zīmēt šo grīslu?

- ◆ Pastāsti par savu grīšļu dzimtu!
- ◆ Kur varētu dzīvot tava grīšļu ģimene?

***Var piedāvāt no gaiša kreppapīra veidot poķu matus, pamatā var būt cepure.
Izdomāt vārdus katram poķim. Nodejot poķu deju.***

Arno Jundze.

Šušnirks un pazemes bubuļi.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2019.

Arno Jundze (1965) ir rakstnieks un žurnālists, sarakstījis vairākas grāmatas bērniem - "Ķiparu ģerpatu šnirks", "Ķiparu ģerpatu Čieps", romānu pusaudžiem "Kristofers un Ēnu ordenis" un stāstu krājumus, romānus pieaugušajiem. Bērnu grāmata "Ķiparu ģerpatu Čieps" tikusi nominēta Jāņa Baltvilka balvai, balvai Zelta Ābele un Latvijas Literatūras gada balvai, savukārt par darbību žurnālistikā viņš saņēmis Latvijas Grāmatizdevēju asociācijas balvu "Grāmatizdevēju draugs 2002", Latviešu valodas aģentūras balvu "Valodas stāstnieks 2012".

Pasaku "Šušnirks un pazemes bubuļi" ilustrējusi māksliniece **Kristīne Martinova** (1993), kuras savdabīgais, detalizētais zīmējumu stils lieliski papildina grāmatas piesātināto un asprātīgo vēstījumu. Grāmatas "Šušnirks un pazemes bubuļi" ilustrācijas ir mākslinieces debija grāmatu mākslā.

Nodarbība ATRODI PAZUDUŠO VĀRDU!

MĒRĶIS – trenēt uzmanību un vērīgumu.

MATERIĀLI: 19. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pārrunāt grāmatas spilgtākos notikumus un tēlus.**

→ **Izdalīt darba lapas un paskaidrot uzdevumu. (Stāsta fragmentā jāatrod 13 uzsvērti vārdi un jāievieto**

horizontāli

krustvārdu mīklas

lauciņos. Vertikāli

izceltajā stabiņā

var izlasīt apakšā

dotā teikuma

turpinājumu.)

									B	R	I	E	S	M	O	N	I	S
								Š	U	Š	N	I	R	K	S			
						D	A	R	B	I								
						M	A	Z	U	L	I	S						
									L	A	I	K	S					
									B	U	N	G	U					
					C	E	P	U	M	U	S							
								B	U	B	I	N	Ā	J	A			
				V	Ē	R	T	T	G	U	S							
								M	I	L	I	T	Ā	R	Ā			
					N	E	S	Ē	J	I								
P	A	D	O	M	N	I	E	K	S									

Šušnirkam un Mazulim jāatbrīvo karaļvalsts no 3 bubuļiem. Viens no viņiem ir Lielais ...

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādi piedzīvojumi Šušnirkam un Mazulim jāpiedzīvo, lai atrastu Mazuļa vecākus?
- ◆ Kā tu rīkotos, ja tavi vecāki būtu pazuduši?
- ◆ Kas kopīgs un kas atšķirīgs, salīdzinot tējas laika tēlojumu Luisa Kerola pasākā "Alises piedzīvojumi Brīnumzemē" un kafijas laika tēlojumu Arno Jundzes pasākā "Šušnirks un pazemes bubuļi"?

Luiss Kerols "Alises piedzīvojumi Brīnumzemē"

"Galds bija garš, bet visi trīs tējas dzērēji sēdēja saspiekušies vienā stūrī. Ieraudzījuši Alisi tuvojamies, viņi sauca:

– Vietu nav! Vietu nav!

– Vietu ir, cik uziet! – Alise sašutusi iesaucās un apsēdās lielā atzveltnes krēslā, kas atradās galda galā.

– Vai nevēlies vīnu? – Marta Zaķis laipni jautāja.

Alise uzmeta skatienu galdam, bet uz tā bija tikai tēja.

– Bet te taču vīna nemaz nav, – viņa atbildēja.

– Nav gan, – Marta Zaķis noteica.

– Tāpēc nav sevišķi pieklājīgi to piedāvāt, – Alise dusmīgi piebilda.

– Nav arī sevišķi pieklājīgi sēsties pie galda bez uzaicinājuma, – aizrādīja Marta Zaķis [...]

– Es biju tikko tīcis līdz pirmā panta beigām, – stāstīja Cepurnieks, – kad Karaliene iebļāvās "Viņš sagroza takti, nosit laiku! Galvu viņam nost!"

– Cik briesmīgi nežēlīgi! – iesaucās Alise.

– Kopš tā brīža, – Cepurnieks turpināja, – laiks ir apstājies. Tagad mans pulkstenis vienmēr rāda seši.

Alisei galvā iesāvēs saprātīgs secinājums, un viņa jautāja: – Ak, tad tāpēc te ir klāts tējas galds?

– Jā, tāpēc, – Cepurnieks nopūzdamies atteica. – Izdzeram tasi un pārsēžamies atkal pie nākamās.

– Bet, kas notiek, kad jūs nonākat tajā vietā, no kuras sākat? – Alise uzdrošinājās pajautāt."

(Rīga: Zvaigzne ABC, 2016. 60., 65.-66. lpp.)

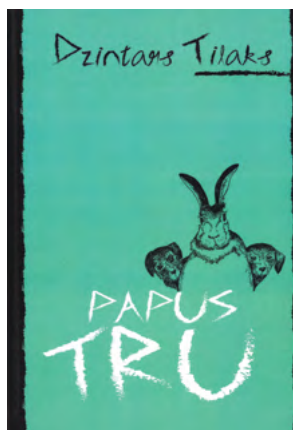
Arno Jundze "Šušnirks un pazemes bubuļi"

"Pēc mirkļa pārgurušie ceļinieki sēdēja kalnu būdā. Tā šķita sanaglotā no krāmiem, kas cēlājam trāpījušies pa roka. Viņi skatījās, kā pavardā kuras uguns un katliņā silst ūdens kafijai, bet dīvainais radījums rosījās pie plaukta, šņakarējot pa apputējušu grabažu kaudzi.

– Atvainojos, kungī! – viņš teica. – Es dzīvoju vientulībā un pieticībā. Traukus tikpat kā nelietoju, tāpēc jāteic, ka manas krūzītes ir netīras. Taisnības labad jāatzīst, šķīvji arī. Varu jums piedāvāt tikai tukšu konservu kārbu.

– Tas nekas, – mierināja Šušnirks, kurš, būdams dižciltīgs, nekad neizrādīja pārākumu. – Mēs lietosim savus traukus. Man ceļasomā ir divas burvīgas emaljētas krūzītes, bļodiņas un nepieciešamie galda piederumi divām personām. Netrūkst pat kūku dakšiņas."

(Rīga: Zvaigzne ABC, 2019. 52.-53. lpp.)

Dzintars Tilaks.

Papus Tru.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2019.

Rakstnieks un žurnālists **Dzintars Tilaks** (1957) raksta gan pieaugušajiem, gan bērniem. Līdz šim izdotas 15 viņa grāmatas. Pusaudžu vidū populāri ir stāsti “Čomiņš”, “Labo blēņu vasara” un “Piedzīvojumu meistari”.

Nodarbība MANS PIEDZĪVOJUMS

MĒRĶIS – attīstīt bērna fantāziju un prasmi plānot.

MATERIĀLI: papīrs, krāsainie zīmuli.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Pārrunāt grāmatas notikumus. *Papus Tru* ir ziņkārīgs trusis, kas nokļūst piedzīvojumos tālu no savām mājām.**
- **Aicināt bērnus iztēloties, ka arī viņi dodas ceļojumā, un lūgt uzzīmēt sava ceļojuma maršrutu ar trīs vietām (reālām vai izdomātām).**
- **Lūgt bērniem pastāstīt, uz kuriem katrs gribētu doties? Kāpēc?**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu gribētu doties piedzīvojumos – viens vai ar kādu kopā? Kāpēc?
- ◆ Kādas lietas tu ņemtu līdzi savā piedzīvojumā?
- ◆ Vai tu piekristi teicienam “Nekur nav tik labi kā mājās”?

Dalībnieki pārrunā, kurā no nosauktajiem piedzīvojumu maršrutiem vēlētos pievienoties un doties kopā, kāpēc.

Nodarbība NEPARASTIE DRAUGI

MĒRĶIS - veicināt radošumu, rakstīšanas prasmes.

MATERIĀLI: 20. darba lapa, papīrs, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pievērst bērnu uzmanību Papus Tru un kucēnu neierastajai ģimenei! Aiciniet izlasīt***

stāstu darba lapā par ziloņa un suņa draudzību!

- ***Rosināt izdomāt un uzrakstīt īsu stāstu par vēl kādu neparastu dzīvnieku draudzību. Jāpastāsta, kas ir šie dzīvnieki, kā viņi satikušies un ko viņi kopā dara.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādus vēl dzīvniekus Papis Tru satiek sava ceļojuma laikā?
- ◆ Kādas ir truša attiecības ar viņiem?
- ◆ Kāpēc, tavuprāt, tādu it kā nesaderīgu dzīvnieku draudzībai tiek pievērsta tik liela uzmanība?
- ◆ Pastāsti gadījumu, kad tu esi parūpējies par kādu citu!

Kurš stāsts patika vislabāk, kāpēc?

Nodarbība TRUSIS VAI ZAĶIS

MĒRĶIS – attīstīt informācijas meklēšanas prasmes.

MATERIĀLI: 21. darba lapa, pildspalva vai zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Aicināt atrast informāciju bibliotēkā vai internetā, kā atšķiras trusis un zaķis.***
- ***Rosināt bērnus sarunai par šo tēmu.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādas, tavuprāt, varētu būt atšķirības starp trusi un zaķi, starp savvaļas trusi un mājas trusi?
- ◆ Rosiniet dalībniekus pastāstīt par savu iespējamo tikšanos ar šiem dzīvniekiem.

Noskatieties ziņu sižetu par trušu audzēšanu. <https://www.youtube.com/watch?v=OsTEg80ycnY>. Aiciniet pastāstīt par uzzināto no grāmatas un video.

Anna Starobiņeca.

Vilka midzenis.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2019..

Anna Starobiņeca (1978) ir viena no nedaudzajām krievu rakstniece, kura strādā tikai šausmu literatūras žanrā. Raksta fantastikas grāmatas un trillerus pieaugušajiem, bet 2018. gadā kļuva populāra ar pasaku un detektīvstāstu sēriju bērniem “Zvērīgs detektīvs”. Šobrīd strādā par žurnālisti, raksta grāmatas un scenārijus kino un televīzijai.

Nodarbība UZZĪMĒ KOMIKSU “VILKA MIDZENIS”

MĒRĶIS – attīstīt bērna fantāziju un spēju vizualizēt izlasīto tekstu.

MATERIĀLI: 22. darba lapa, krāsu zīmuļi.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Atgādināt detektīvstāsta galvenos notikumus un aicināt uzzīmēt komiksu.**

Grāmatā “Vilka midzenis” tiek tēlots aizraujošs detektīvstāsts. Āpsis vecākais un viņa veiklais un aizrautīgais Āpškāns noskaidro, kas paveicis zvērīgu noziegumu – nogalinājis zaķi. Bet vai tā bija? Uzzīmējiet šī stāsta komiksa versiju!

→ **Pastāstīt par to, kas ir komikss un kāda ir tā struktūra.**

→ **Informēt, kas jāņem vērā pirms komiksa zīmēšanas.**

→ **Izdalīt darba lapas un krāsu zīmuļus un lūgt zīmēt komiksu.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

◆ Kas ir komikss?

Komikss jeb grafiskais stāsts ir vairāku secīgi izvietotu zīmējumu virkne, kas attēlo kādu stāstu vai notikumu. Teksta ir maz, parasti tas tiek rakstīts “vārdu balonos”.

◆ Kas jāņem vērā, zīmējot komiksu?

Lai uzzīmētu komiksu, stāstu, kura notikumus gribam attēlot, sadalām vairākās daļās: ievads – iepazīstināšana ar varoņiem, notikumu gaita – kā norisinās galvenā darbība, nobeigums – stāsta atrisinājums. Pēc tam jāizdomā īss teksts ilustrāciju papildināšanai un jāieraksta “balonos”.

Jāpievērš uzmanība lodziņu skaitam un izkārtojumam, lai notikumu atainojums būtu secīgs, valodas pareizībai (lielo un mazo burtu lietojumam u. tml.).

Zīmēšanu ieteicams organizēt pāros vai grupās.

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Pastāstiet par savu komiksu.
- ◆ Kas bija grūtākais, veidojot komiksu?

Pēc komiksu uzzīmēšanas iespējams veidot to izstādi. Komiksus ieteicams uzlabot līdz "publicēšanai".

Nodarbība KAS NOTIKTU, JA ...?

MĒRĶIS - rosināt iztēli un sekmēt stāstu rakstīšanas prasmes.

MATERIĀLI: balta lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Atgādināt Annas Starobiņecas pasaku!**

Anna Starobiņeca pasakā atklāj zvērīgas slepkavības izmeklēšanas gaitu. Kas notiktu, ja viss būtu citādāk un nokaltušajā zālē un brūnajās lapās tiktu atrasti cita zvēra vilnas kumšņi? Kā tad šī pasaka beigtos un ko atklātu Āpsis vecākais ar savu palīgu Āpškānu?

→ **Nolasīt grāmatas citātu:**

"Žagata elsdama ietuntuļoja bārā un no astes nopurināja uz grīdas pelēkas spalvas kumšņi.
– Ziņo, informatore Žagata! – Āpsis drūmi aplūkoja spalvas kumšņi. No iekšpuses tas bija mitrs un sarkans. Āpsis Vecākais paošņāja gaisu – asinis.
– Kāds ir noslepkavojis Zaķi, – asaras rīdama, izdvesa Žagata."

→ **Ierosmei dot idejas par citiem meža iedzīvotājiem.**

→ **Pārrunāt, kas notiktu, ja žagata informētu par kāda cita zvēra pazušānu. Kam tas būtu izdevīgi?**

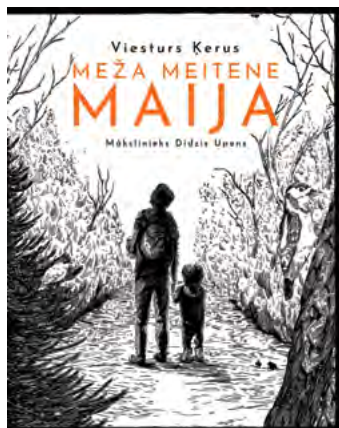
→ **Aicināt izvēlēties vienu no personām un sacerēt savu versiju par Tālmeža notikumiem.**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ar ko sāksies tavs stāsts?
- ◆ Kuru dzīvnieku izvēlēties?
- ◆ Kas notiktu, ja Žagata informētu par kāda cita zvēra pazušānu? Kuram no Tālmeža iemītniekiem tas būtu izdevīgi, kādēļ viņš gribētu, lai kāds pazūd?
- ◆ Ierosmei tiek nosaukti daži Tālmeža iemītnieki:
 - koijs Joks, kurš ir bāra "Apsesdēls" īpašnieks;
 - vilks, kuram ir savs midzenis un skaņuvizors;
 - zaķene, kurai ir daudz bērnu;
 - strazdulēns, kas prot runāt;
 - lapsa, kurai ir kupla aste un mīlīga balss.

Apsēsties autora krēslā un nolasīt savu darbu.

Viesturs Ķerus.
Meža meitene Maija.
 Rīga: Liels un Mazs, 2019.

Šī ir **Viestura Ķerus** (1984) debija literatūrā – pirmā grāmata bērniem. Dabas stāsts, kas vedina bērnus doties ārā, uzdot jautājumus un rast atbildes. Autors ir ornitologs, kurš ikdienā vēro, pēta un aizsargā putnus, Latvijas Ornitologu biedrības valdes priekšsēdētājs.

Grāmatu papildina **Didža Upena** (1991) ilustrācijas. Tās lasītājam palīdz nesteidzīgi iedziļināties dabas norisēs. Ilustrators attēlo nevis pašu bērnu dabā, bet dabu bērna vērojumā.

Nodarbība SKAŅAS UN SAJŪTAS

MĒRĶIS - veicināt dabas mīlestību, vērojumus, spēju formulēt izjūtas.

MATERIĀLI: papīrs un zīmulis.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ **Aicināt bērnus uz kādu interesantu vietu brīvā dabā – mežā, parkā, upes malā.**
- ➔ **Rosināt apstāties un aizvērtām acīm censties sajust un saklausīt šo vietu.**
- ➔ **Pēc kāda brīža (piem., minūtes) lūgt uz lapas divos stabiņos uzrakstīt, ko katrs bērns dzirdēja (lidmašīnas rūkoņu, putnu balsis, suņu rejas, kameņu dūcienu u. c.) un ko sajuta (vēja pūsmu, lietus pīles, odu kodienus, saules siltumu u. c.).**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu domā, kāpēc ir svarīgi reizēm pabūt mierā un klusumā?
- ◆ Cik bieži tu to dari?
- ◆ Kāpēc ikdienas steigā mēs sajūtam daudz mazāk?
- ◆ Kādi būs ieguvumi, ja mēs to darīsim biežāk?

Aicināt spēlēt izglītojošo spēli "Putnotājs". <https://www.oliverlatvia.com/products/putnotajs-kopet/>

Nodarbība MAZĀ EKSPEDĪCIJĀ

MĒRĶIS – attīstīt vērojumus, trenēt uzmanību, bagātināt zināšanas.

MATERIĀLI: 23. darba lapa, mobilais telefons vai fotoaparāts, pildspalva vai zīmulis, binoklis.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Doties dabā, vēlams agri no rīta, uz kādu zināmu vietu mežā vai parkā, kur var sastapt daudz dažādu putnu – strazdus, zīlītes, baložus u. c.**

→ **Paskaidrot bērniem, kādēļ var būt interesanti vērot putnus un kā ir jāuzvedas, to darot.**

Putnu vērošana var būt aizraujoša, jo tiem ir grūti tuvoties. Putnus var viegli aizbaidīt, tādēļ jābūt īpaši vērīgiem, uzmanīgiem un pacietīgiem.

→ **Aicināt putnus nofotografēt.**

→ **Aizpildīt darba lapas un veidot savu putnu noteicēju.**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Cik putnu jūs ieraudzījāt?
- ◆ Kurus putnus pazināt?
- ◆ Kā jūs domājat, vai tie ir gājputni vai nometnieki?
- ◆ Kāda būtu pasaule bez putniem?

Darba lapas aizpildot, var izmantot dažādas bibliotēkā esošas enciklopēdijas, kā arī interneta resursus www.putni.lv vai <https://www.redzet.eu/dzivnieki/putni> u. c.

Nodarbība PUTNU BALSIS

MĒRĶIS - paplašināt zināšanas par Latvijā sastopamajiem putniem.

MATERIĀLI: V. Ķerus grāmata "Meža meitene Maija", mobilais telefons.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Pievērst uzmanību norādei par grāmatas pielikumu. Lai to varētu izmantot, ir nepieciešams mobilais telefons un lejuplādēta QR aplikācija. Šis kods dos iespēju dzirdēt četru putnu balsis.**

→ **Noklausīties tās un atrast internetā vai enciklopēdijās ziņas par šiem putniem. Pārrunāt šo putnu tēlojumu V. Ķerus grāmatā.**

→ **Doties parkā vai uz mežu un mēģināt saklausīt šo putnu dziesmas.**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kurā laikā putnus var dzirdēt vislabāk?
- ◆ Kur putnu dziesmas var dzirdēt vislabāk?
- ◆ Kuru putnu balsis mūsu apkārtnē var dzirdēt visbiežāk?
- ◆ Kāpēc un kā var mainīties putnu dziesmas?

Izmantojiet Latvijas Ornitologu biedrības sagatavotos materiālus. <https://putnidaba.lob.lv/2016/01/putni-daba-berniem-16/>

MĒRĶIS – bagātināt zināšanas par mežu.

MATERIĀLI: 24. darba lapa, tāfele.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Ievadīt nodarbības tematikā:**

“Pavasari vēstīja ne tikai kūstošais sniegs, bet arī arvien skanīgās putnu balsis mežā.”

Pēc garās ziemas putnu balsis skan īpaši. Tomēr arī citos gadalaikos tās nerimst. Putni ir sastopami cauru gadu. Tie mums ir līdzās it visur. Tādēļ ir interesanti tos vērot, pazīt un uzzināt par tiem arvien vairāk.

→ **Lasīt fragmentus no grāmatas un aicināt uzminēt, kas tie par putniem.**

- ◆ “Jau februāra sākumā mežā var dzirdēt lielo z _ _ _ _ u skanīgo dziesmu.” “Te pēkšņi Maija izdzirdēja neparastus saucienus, kas skanēja gaisā virs koku glotnēm. Skaņas nāca arvien tuvāk un tuvāk, līdz beidzot Maija ieraudzīja saucējus – pāri galvām laidās z _ _ _ s.”
- ◆ “Maija apstājās un ieklausījās. Jā, kaut kur gaisā varēja dzirdēt priecīgu vīterošanu, vēl kāds c _ _ _ _ _ s bija devies meklēt lauku, kur pavadīt vasaru.”
- ◆ “Pīlādža zarā, rūsganās krūtis izbozusi un galvu atmetusi, dziedāja ž _ _ _ _ e, bet vēl skaļāks dziedātājs bija p _ _ _ _ _ _ _ s – mazs brūns putniņš ar mūžam gaisā saslietu astīti.”
- ◆ “Bērnudārzā Maijai tika stāstīts, ka no visiem putniem visskaistāk dzied l _ _ _ _ _ _ _ a.”
- ◆ “Tik daudz jau viņa zināja, ka darīšana Ādažos var būt ar p _ _ _ _ _ m – rūsganiem putniem ar melnbalti svītrotiem spārniem un cekulu uz galvas.”
- ◆ “Rudenī dīķī ieradās jauns viesis. Reizēm pīkstēdama, virs ūdens aizsāvēs spoža zila liesmiņa. Ja tā uz mirkli pietāja kādā koka zarā, kas bija pārkāries pāri dīķim, varēja redzēt, ka liesmiņa patiesībā ir putns – z _ _ _ u d _ _ _ _ _ s.”

→ **Atbildes meklēt grāmatas 36., 37., 38., 42., 59. un 94. lappusēs. .**

Atrodiet atminētos putnus vietnēs www.putni.lv vai <https://www.redzet.eu/dzivnieki/putni>.

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2020

11+ vecuma grupas grāmatas

Kairi Looka.

Lidostas blaktis nepadodas.

Rīga: Pētergailis, 2019.

Igauņu rakstniece **Kairi Looka** (1983) dzīvo Parīzē un Amsterdamā un ir pazīstama bērnu un jauniešu grāmatu autore. Viņas grāmatas ir iznākušas vācu, somu, franču, lietuviešu un citās valodās.

Grāmatu papildina latviešu izcelsmes igauņu multimākslinieka **Kaspara Janča** (1975) brīnišķīgie zīmējumi.

Nodarbība LASI UZMANĪGI, ESI VĒRĪGS!

MĒRĶIS – sekmēt koncentrēšanās prasmi, vērīgumu.

MATERIĀLI: 25. darba lapa.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Izdalīt darba lapas katram vai arī pa pāriem un paskaidrot uzdevumus.**
- **Pārrunāt paveikto, izskatot jautājumus un noskaidrojot pareizās atbildes.**
- **Pārrunāt kukaiņu dzīvi dabā.**
- **Salīdzināt kukaiņus dabā ar grāmatā aprakstītajiem.**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Par ko stāsta šī literārā pasaka?
- ◆ Kā tu saproti pasakas nosaukumu?
- ◆ Kuras, tavuprāt, ir spilgtākās epizodes?
- ◆ Kā, tavuprāt, Robim klājas ar jauno saimnieku?
- ◆ Izdomā un pastāsti, kāds, tavuprāt, varētu būt notikumu turpinājums.

→ Testa atbildes

1. Kur atrodas "šausmu" kabinets?

- 1) bagāžas glabātavā
- 2) kafejnīcā
- 3) direktora kabinetā**

2. Kad blaktīm izsniedz pasi?

- 1) dienā, kad blakts piedzimst
- 2) nākamajā dienā pēc dzimšanas**
- 3) pēc nedēļas

3. Kā sauc kucēnu?

- 1) Ludvigs
- 2) Vello
- 3) Robis**

4. Kas blaktīm palīdz nosargāt lidostu?

- 1) mušas, termīti, sienāži, blusas
- 2) mušas, termīti, sienāži, blusas, prusaki, skudras, kucēns
- 3) mušas, termīti, sienāži, blusas skudras, kucēns**

5. Kādu taktiku izvēlas kukaiņi?

- 1) kauju
- 2) iebaidīšanu
- 3) sakārtošanu**
- 4) izludināšanu

6. Cik lidostā ir atkritumu grozu?

- 1) 222**
- 2) 200
- 3) 333

7. Cik pasažieru dienā ierodas lidostā?

- 1) 3000**
- 2) 3500
- 3) 4000

8. Ko bija ieplānojis Robja saimnieks?

- 1) pārbaudīt lidostu
- 2) pārbaudīt un slēgt lidostu**
- 3) apciemot lidostas direktoru

9. Kurš saka: "No bada metas melns gar acīm"?

- 1) Lore
- 2) Robis**
- 3) Kobalts
- 4) Kristāls
- 5) Vello

10. Kuru telpu tīra prusaki?

- 1) bagāžas glabātuvī
- 2) tualetes
- 3) kafejnīcu**

11. Kurā vietā vislabāk patīk atpūsties Pēcim?

- 1) tukšajā cukurtraukā
- 2) cepumu bļodā
- 3) sviesta traukā no kadiķkoka**

12. Cikos inspektors sāk darbu?

- 1) pulksten 8.00**
- 2) pulksten 9.00
- 3) pulksten 10.00

Izlasiet J. Zommerā "Lielo sīkbūtņu grāmatu" (Rīga: Mansards, 2019.) un izpētiet sīkbūtņu dzimtas koku.

Rēli Reinausa.

Marks, maģija un vilkate Vilma.

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2020.

Igauņu rakstnieces **Rēli Reinausas** (1977) grāmatās dominē bērnu un pusaudžu dzīves un problēmu tēlojums, kas savijas ar mistiskiem notikumiem. Viņa studējusi teoloģiju un folkloru, strādājusi par docētāju Tartu Universitātē un par pētnieci Igaunijas Literatūras muzejā.

Grāmatas ilustratore **Marja Līsa Plata** (1984) ir arī grafikas dizainere, fotogrāfe un dziedātāja no Tartu. Viņa ilustrējusi daudz bērnu grāmatu, labprāt izmēģina dažādus stilus un tehnikas, meklē jaunus radošus veidus un mākslinieciskus risinājumus.

Nodarbība PA NOSLĒPUMU TAKĀM

MĒRĶIS – sekmēt loģiskās domāšanas un koncentrēšanās spēju attīstību.

MATERIĀLI: 26. darba lapa, krīts.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Iepazīstināt ar uzdevuma būtību.**

Mums visiem bieži ir jāizdara izvēles, tas jādara arī šajā uzdevumā. Ja esat lasījuši grāmatu, tad izdarīt pareizo izvēli būs viegli. Tomēr, ja būsiet kļūdījušies, ātri sapratīsiet, ka kaut kas nav kārtībā. Ceļojumam jābeidzas tajā pat vietā, kur tas sācies.

→ **Plašas telpas vidū ar krītu uzzīmēt sākumpunktu. Aicināt dalībniekus ar krītu uz grīdas markēt savu ceļu. To var darīt arī brīvā dabā, atzīmējot ceļu uz zemes. Ieteicams izmantot darba lapu, kurā attēlota karte, un tajā piefiksēt virzību.**

→ **Noteikt, kur atrodas Ziemeļi, Dienvidi, Austrumi, Rietumi.**

→ **Rosināt bērnus domāt atbildes un izdarīt izvēli.**

Lai veiksmīgs ceļojums!

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

◆ Markam ir interesanta aizraušanās.

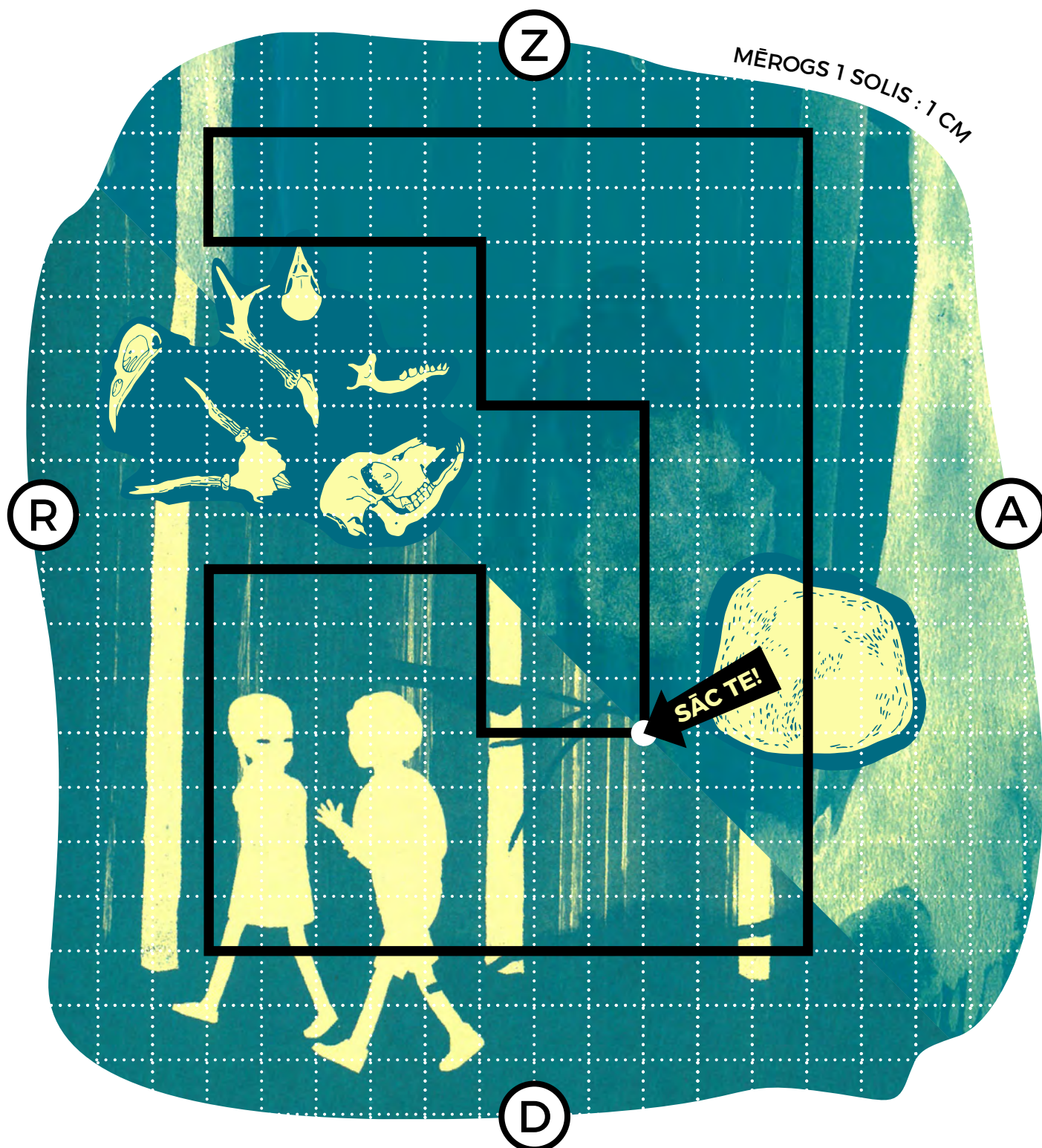
– Ja domā, ka Marks interesējas par apraktiem dārgumiem, tad no iezīmētās vietas ej 3 soļus uz RIETUMIEM un 3 soļus pa kreisi.

– Ja domā, ka Marks interesējas par kauliem, tad ej 3 soļus uz RIETUMIEM un 3 soļus pa labi.

- ◆ Marka ģimene ir pārcēlusies dzīvot uz laukiem. Viņi ar brāli vēlas atrast sev jaunus draugus. Kādu rītu Marks dodas iepazīt ciemu.
 - Ja domā, ka Marks dodas uz mežu, tad ej 5 soļus uz RIETUMIEM un 7 soļus pa kreisi.
 - Ja domā, ka Marks dodas uz sporta laukumu, tad ej 3 soļus uz ZIEMEĻIEM un 5 soļus pa labi.
- ◆ Marks nonāk svešā un noslēpumainā vietā, kas raisa bailes un satraukumu. Viņš aptver, ka vairs nezina, kur ir mājas. Pēkšņi viņš pamana kādu, kurš aicina sev līdzi.
 - Ja domā, ka tas ir balts kaķis, – ej 11 soļus uz AUSTRUMIEM un 15 soļus pa kreisi.
 - Ja domā, ka tas ir melns suns, – ej 5 soļus uz RIETUMIEM un 4 soļus pa labi.
- ◆ Kādā vēlā vakarā Marks atrodas mežmalā un domā par Vilmu un noslēpumaino mežu. Viņš cenšas salikt kopā visus stāstus un ticējumus, bailes un neizteiktos vārdus, lai tajos kaut drusciņ atrastu patiesību. Kāpēc Vilma tik labi pazīst šo mežu? Te pēkšņi viņš sastingst, tālumā ieraugot Vilmu. Vienā mirklī viņa pārvēršas.
 - Ja domā, ka Vilma pārvēršas par meža kaķi, – ej 11 soļus uz RIETUMIEM un 2 soļus pa kreisi.
 - Ja domā, ka Vilma pārvēršas par gaišpelēku vilku, – ej 3 soļus uz AUSTRUMIEM un 5 soļus pa labi.
- ◆ Esot mežā kopā ar draugiem, Marks piepeši ierauga kaut ko savādu – zem krūma uz zemes tup kāds mazmazītiņš radījums.
 - Ja domā, ka tā ir zaļa vardīte, – ej 3 soļus uz ZIEMEĻIEM un 2 soļus pa kreisi.
 - Ja domā, ka tas ir mazs laumēns, – ej 5 soļus uz AUSTRUMIEM un 3 soļus pa labi.
- ◆ Vilmas vecmāniņa bijusi vieda sieviete, viņa meitenei atstājusi kaut ko ļoti svarīgu un vērtīgu, ko var izmantot gadījumā, ja draud nopietnas briesmas.
 - Ja domā, ka tā ir karte, – ej 3 soļus uz AUSTRUMIEM un 6 soļus pa labi.
 - Ja domā, ka tas ir kompass, – ej 5 soļus uz DIENVIDIEM un 3 soļus pa kreisi.

→ **Komentēt atbildi:** Ja esat atraduši pareizās atbildes un izvēlējušies pareizo ceļu, kartē iezīmēsiet noteikta figūra. Kāda?

ATBILDE

MĒRĶIS - veicināt prasmi sacerēt un stāstīt stāstus pēc attēla.

MATERIĀLI: 27. darba lapa, īpašais stāstu kubs.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Iepazīstināt ar uzdevuma mērķi: aizraujošus stāstus ir jauki izlasīt grāmatās, bet tos var izdomāt pats. Tam noder stāstu kubs, ko var izgatavots pats.**
- **Izgatavot stāstu kubu, izmantojot darba lapu. Uz tā šķautnēm jābūt attēliem: sikspārnim, piezīmju bločiņam ar zīmuli, pūcei, pilsdrupām, pudelei un pulkstenim.**
- **Katrs spēlētājs ripina kubu. Kurš attēls, kubam apstājoties, redzams augšpusē, par to jāizdomā stāsts. Tam jābūt ciešā saistībā ar Marku, maģiju un vilkati Vilmu. Stāstīšanas ilgumu var noteikt, izmantojot pulksteni vai kādu citu laika skaitītāju.**

Apspriediet grupā, kurš no stāsta pavērsieniem ir visinteresantākais. Pārrunājiet, ko stāstu sacerēšana dod cilvēkam.

Nodarbība RAKSTI PATS!

MĒRĶIS – sekmēt iztēli ar radošās rakstīšanas palīdzību.

MATERIĀLI: 28. darba lapa, papīrs un pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Iepazīstināt ar uzdevuma mērķi.**

Būt par rakstnieku nav nemaz tik viegli. Autori dažkārt stāsta, ka ir krietni jānopūlas, kamēr top interesants stāsts. Ir brīži, kad nekas nenāk prātā un izdomāt kādu sižeta pavērsienu ir ļoti grūti. Dažkārt var atrast idejas pavisam vienkāršā veidā. Svarīgi ir saprast, kur notiek sižeta darbība, kādi tēli tajā darbojas un kāds notikums risinās. Pēc tam to visu ievīt skaistos vārdos.

- **Aiciniet dalībniekus izveidot savu “ideju ģeneratoru”, vispirms izdomājot 8 tēlus, kuri darbosies stāstā, tad 8 interesantas vietas, kur notiks darbība, un 8 interesantus notikumus. Tos ierakstīt noteiktās vietās savā “ideju ģeneratorā”, ko pēc tam saloka.**
- **Rosināt pierakstīt izdomāto un veidot stāstu.**

Grāmatā “Kā rakstīt radoši” izlasiet par vēl citām radošās rakstīšanas metodēm (Rīga: Zvaigzne ABC, 2017). Izvēlieties kādu no tām, ko izmēģināt nākamajās nodarbībās.

Jurga Vile, Lina Itagaki

Sibīrijas haiku.

Rīga: Liels un Mazs, 2020.

Jurga Vile (1977) ir lietuviešu rakstniece, kura uzklaušījusi savu vecāku stāstu par to, kā vēsturiskie notikumi skāruši viņu ģimeni. Kopdarbā ar mākslinieci **Lina Itagaki** (1979) radies grafiskais stāsts "Sibīrijas haiku", kurā attēloti notikumi Jurgas dzimtā. Grāmata ir saņēmusi vairākas nozīmīgas balvas, tulkota daudzās Eiropas valstu valodās un augstu novērtēta arī Latvijā. Tai piešķirta Starptautiskā Jāņa Baltvilka balva bērnu literatūrā un grāmatu mākslā 2020.gadā.

Nodarbība CEĻĀ

MĒRĶIS – veidot izpratni par vēsturiskiem notikumiem.

MATERIĀLI: 29. darba lapa, metamais kauliņš, neliela figūriņa.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Iepazīstināt ar stāstā tēlotajiem vēsturiskajiem notikumiem, paskaidrot uzdevuma nosacījumus.**

"Toreiz vilcienā, kas veda mūs mājās, snaudiena aijāts un klepus mocīts, es sāku atcerēties, kā viss bija noticis..."

Mūsdienās, gatavojoties tālākam ceļam, parasti jūtam patīkamu satraukumu un prieku. Šajā grāmatā ir stāsts par citādu ceļojumu. Tas notika sen, vēl pagājušajā gadsimtā, kad piespiedu kārtā tālajā ceļā nācās doties ļoti daudziem cilvēkiem ne tikai no Lietuvas, bet arī no Latvijas un citām valstīm.

➔ **Aicināt bērnus iesaistīties pārdomu spēlē. To var darīt visi kopā – sarunu veidā – vai spēlēt kā galda spēli, izmantojot darba lapu (mazāks dalībnieku skaits).**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas, tavuprāt, ir karš?
- ◆ Kad tika piedzīvoti grāmatā minētie notikumi?
- ◆ Vai varat kaut ko pastāstīt par laiku, kad daudziem cilvēkiem bija jādodas uz Sibīriju?
- ◆ Kāpēc mēs glabājam šīs atmiņas?
- ◆ Atrodiet globusā vai kartē Sibīriju. Pārrunājiet, kādi tur ir laika apstākļi.
- ◆ Aļģa ģimeni izsūtīja ļoti tālu – uz Sibīriju: "tālāk par Sibīriju nemaz nevar aizvest... Ja nu vienīgi uz Mēnesi." Noskaidrojiet, cik kilometru ir līdz Sibīrijai.
- ◆ "Kalns pie kalniņa, kalns pie kalniņa, bet aiz kalniņa pakalniņš..." Aļģis pirmo reizi mūžā kalnus ieraudzīja, skatoties pa vilciena mazo lodziņu. Kuri kalni ir jāšķērso, lai nokļūtu Sibīrijā?

- ◆ Petronēles tante bija daudz uzzinājusi par Japānu. Tālajā Sibīrijā sapnis nokļūt Japānā viņu nepameta. Kādās pasaules vietās jūs vēlētos nokļūt? Kāpēc?
- ◆ Zostēviņš Mārtiņš Aļģim bija īsts draugs. Arī viņš devās līdzīgai gīmenei tālajā ceļā, bet gāja bojā. Tomēr Aļģis draugu nemitīgi sajuta sev blakus. Kā tu domā, kā Mārtiņš varēja palīdzēt Aļģim svešumā?
- ◆ Dodoties ceļojumā, ir jāpārdomā, ko ņemt līdzi. Kas, tavuprāt, būtu liekams somā, ja nav zināms ne galamērķis, ne tas, uz cik ilgu laiku brauc prom? Kas būtu jāņem līdzi cilvēkiem, kurus izsūtīja uz Sibīriju?
- ◆ Petronēles tantes lielākais dārgums tālajā ceļā bija maza, sarkana grāmatiņa ar Japānas haikām. Kas tās ir? Saceriet haikas paši.
- ◆ Tajā laikā saikne ar tuviniekiem tika uzturēta ar vēstulēm, kas bija ļoti svarīgas ikvienam un tika ļoti gaidītas. Uzraksti vēstuli tuvam cilvēkam.
- ◆ Tēva pēdējie vārdi mazajam Aļģim bija: "Taupi ābolus, dēls! Atceries - āboli, tā ir Lietuva." Tālajā Sibīrijā ābolu smarža vienmēr saistījās ar mājām. Droši vien tādēļ Aļģa domas tumšajā un grūtajā braucienā palika gaišas. Ar kādu smaržu jums saistās Latvija?
- ◆ Aļģis un Daļa devās mājās ar bāreņu vilcienu, bet viņu mammai bija jāpaliek Sibīrijā. Viņi atkārtoja mammas vārdu simtiem reižu un ilgojās pēc viņas balss. Tomēr tās nebija beigas, bet jauns sākums. Vai esat jutuši, cik labi ir atgriezties mājās pēc ilgas prombūtnes?
- ◆ Kaimiņam Kazimīram bija slimas acis, viņš neredzēja. Tomēr "ne jau tas ir akls, kurš ar acīm neredz". Aizveriet acis arī jūs un stāstiet, ko redzat.
- ◆ Aļģa māsa Daļa, īsinot laiku, mācījās adīt. Petronēles tante deva padomu → "adīt šalli ar adāmadatām ir pavisam viegli. Daudz grūtāk ir adīt skaistas domas. Vispirms sagudro desmit skaistus vārdus. Tad domas pašas tos apskaus". Pamēģiniet arī jūs!

Nodarbība ATTĒLU STĀSTS

MĒRĶIS - attīstīt prasmi veidot grafiskos stāstus, apvienojot attēlu un tekstu.

MATERIĀLI: balts papīrs, krāsaini zīmuļi vai flomasteri.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Iepazīstināt ar komiksa žanru, apskatīt grāmatu "Sibīrijas haiku".**

Grāmatas autore ir uzticējusi māksliniecei savu stāstu izstāstīt un attēlot komiksa veidā. Komiksi ir vizuāli viegli uztverami un ātri izlasāmi. Teksta ir maz, tas ir organizēts lielākos un mazākos lodziņos.

→ **Rosināt bērnus veidot savus komiksus par kādu svarīgu notikumu savā dzīvē: vispirms izdomāt stāsta sižetu, notikumu secību, tad uzzīmēt katru epizodi, sacerēt īsu tekstu.**

→ **Aicināt dalībniekus sadalīt papīra lapu 4 vai 6 daļās, katrā sadaļā veidot zīmējumu un ierakstīt īsu tekstu, t. sk., sacerot dialogus.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir tava atmiņu stāsta galvenie varoņi?
- ◆ Pastāsti par to notikumu.
- ◆ Kādi notikumi paliek atmiņā uz mūžu?
- ◆ Kāpēc tie ir svarīgi?

Pēc komiksu pabeigšanas iespējams veidot uzzīmēto komiksu izstādi un rīkot tās apmeklējumu gidu (autoru) pavadībā.

Nodarbība DZIMTA

MĒRĶIS - veicināt priekšstatu par dzimtas jēdzienu, rosināt apzināt savus radus.

MATERIĀLI: izgriezti krāsaini aplī, uz kuriem var uzrakstīt radnieku vārdus.

UZDEVUMA APRAKSTS

➔ **Rosināt atcerēties grāmatā “Sibīrijas haiku” tēlotos notikumus un cilvēku radniecības saites un padomāt katram par savu dzimtu.**

“Petronēles tante un skolotāja Vizbulīte visu laiku centās uzlabot ceļabiedriem garastāvokli. Apkampušas manu mammu, viņas jokoja: “Nu re, trīs māsas brauc laimi meklēt...””

Daudziem no mums ir vecāki, brāļi vai māsas, tantes, onkuļi. Citam radu saime ir lielāka, citam mazāka. Ar vieniem brālēniem mums ir ciešāks kontakts, bet ar kādu māsīcu mēs varbūt esam tikušies vien dažas reizes. Tomēr dzīvē ir situācijas, kad kopības sajūta ar saviem radniekiem ir īpaši svarīga, kā tas bija Aļga ģimenei un daudziem citiem brīdī, kad bija jāpamet dzimtā Lietuva. Esot kopā ar savējiem, atbalstot vienu otru, atklājās dzimtas spēks, kas glāba un spēja iedvesmot, deva ticību un rādīja piemēru, ka svarīgākais ir turpināt dzīvot.

➔ **Rosināt bērnus pastāstīt par savu ģimeni un radniekiem.**

➔ **Aicināt bērnus uz sagatavotajiem krāsainajiem aplīem uzrakstīt savu radnieku vārdus un norādīt radniecību. Pēc tam tos sakārtot uz papīra un pielīmēt, ievērojot radniecības pakāpes. To var veidot kā koku vai piramīdu. Ar krāsām var izcelt radus no tēva un mātes puses.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas ir dzimta?
- ◆ Kāpēc ir svarīgi pierakstīt dzimtas notikumus?

Dzimtas koku veidošanu var pabeigt mājās. Nākamajā tikšanās reizē var sarīkot dzimtas koku izstādi un kopīgi to aplūkot.

Kristīna Olsons.
Ērģluklants noslēpums.
Rīga: Zvaigzne ABC, 2020.

Zviedru rakstniece **Kristīna Olsons** (1979) ir diplomēta politoloģe, taču patlaban pilnībā pievērsusies rakstniecībai un ir viena no veiksmīgākajām Zviedrijas kriminālās fantastikas un bērnu un jauniešu grāmatu autorēm. Viņa rada grāmatas arī pieaugušajiem, vairākas ir saņēmušas literārās godalgas. Literatūrkritiķi ir nodēvējuši rakstnieci par vienu no izcilākajām spriedzes meistarēm zviedru literatūrā.

Nodarbība MANAS LATVIJAS BĀKAS

MĒRĶIS – iepazīt Latvijas bākas un to nozīmi kuģniecībā.

MATERIĀLI: krāsu zīmuli, papīra lapas.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Izskaidrot, kāda nozīme ir bākām.**

Lai droši varētu kuģot, vienmēr ir bijuši nepieciešami dažādi orientieri, pēc kuriem atgriezties mājās, noteikt savu atrašanās vietu, izvairīties no sēkļiem un zemūdens klinšu radzēm. Senāk šādi orientieri bija zemes ragi, kalnu smailes, baznīcu torņi, diennakts tumšajā laikā – zvaigznes. Attīstoties navigācijas iemaņām un tehnoloģiskajām iespējām, cilvēki saprata, ka jāveido sistēma, kas ļautu kuģotājiem vieglāk orientēties. Viens no šādiem orientieriem ir bākas, kas, pateicoties modernajām tehnoloģijām, kļuvušas tālāk saredzamas, vieglāk atpazīstamas un uztveramas, tās ne tikai pārraida gaismas signālus, bet arī, izmantojot dažādus sakaru līdzekļus, raida informāciju par bākas atrašanās vietu, nosaukumu un darbības stāvokli.

→ **Iepazīstināt ar informāciju par Latvijas bākām.**

Latvijas Republikas Baltijas jūras un Rīgas jūras līča piekrastē ir 20 bākas, no kurām vienotā sistēmā darbojas 19 bākas. Vienīgā bāka, kas vairs nepilda savas tiešās funkcijas, ir Slīteres bāka, kas kļuvusi par muzeju. Pārējās bākas pastāvīgi tiek uzturētas darba kārtībā un modernizētas, lai tās varētu kalpot navigācijai.

Latvijas bākas

1. Ainažu bāka
2. Akmeņraga bāka
3. Bernātu bāka
4. Buļļuciema bāka
5. Daugavgrīvas bāka

6. Engures bāka
7. Grīntālu bāka
8. Ģipkas bāka
9. Irbes bāka
10. Kolkas bāka
11. Lāču bāka
12. Liepājas bāka
13. Mēsruga bāka
14. Miķeļbāka
15. Ovišu bāka
16. Papes bāka
17. Ragaciema bāka
18. Sīkragciema bāka
19. Slīteres bāka
20. Užavas bāka

Latvijas teritorijā ir dažādas bākas – zemākas, piemēram, Ainažu bāka (18 m augsta) un augstākas, piemēram, Miķeļbāka (62 m), kas ir augstākā bāka Baltijas valstīs. Bāku vizuālais noformējums arī ir atšķirīgs – Mēsruga bāka ir balta, bet Kolkas bāka – sarkana, Liepājas bākas krāsojumā ir izmantotas sarkanas un baltas svītras, bet Daugavgrīvas bākai – melnas un baltas svītras. Bākas atrodas gan jūras krastā, gan kraujas malā, gan ūdenī un uz mākslīgas salas. To torņi veidoti no metāla, dzelzsbetona, ķieģeļiem, bet sākotnēji tie bijuši arī no koka.

→ **Aicināt uzzīmēt savu bāku un uzrakstīt nelielu stāstu par tās atrašanās vietu un tās izmantošanu.**

Aicināt iepazīstināt ar savas izdomātās bākas attēlu un stāstu par to.

Nodarbība TAVS DETEKTĪVSTĀSTS

MĒRĶIS - mācīties rakstīt stāstu pēc nosacījumiem.

MATERIĀLI: pildspalva, papīrs.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Izskaidrot jēdzienu “detektīvstāsts”.**

Detektīvstāsts (detektīvs) ir literārs žanrs, kurā tēlots noslēpumaina gadījuma izmeklēšanas process ar mērķi noskaidrot notikuma apstākļus un atrisināt noslēpumu. Parasti atgadījums ir kāds noziegums. Stāstā tiek tēlota izmeklēšanas gaita un vainīgo personu atklāšana. Notikuma pamatā ir taisnīguma sadursme ar nelikumībām, kas beidzas ar taisnīguma uzvaru.

→ **Pastāstīt par detektīvstāsta rakstīšanas noteikumiem. Darba secība:**

- ◆ izdomāt galveno notikumu – noziegumu un personas, jo sižeta pamatā vienmēr ir ar to saistītais noslēpums;
- ◆ izdomāt, kad notiek stāsta darbība – mūsdienās vai pagātnē;
- ◆ uzturēt intrigu – stāstam nevajadzētu būt pārāk vienkāršam, lai lasītājs jau sākumā

neuzminētu atrisinājumu; negaidīti pavērsieni padara stāstu interesantāku;

- ◆ pabeigt stāstu – viens no svarīgākajiem uzdevumiem ir izdomāt loģiskas un interesantas stāsta beigas, kurās ir jāatklāj visu mīklu atrisinājums, lai lasītājs uzzinātu, kad viņa nojauta bijusi pareiza un kad kļūdaina.

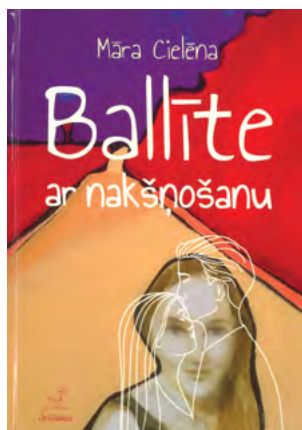
➔ **Aicināt bērnus uzrakstīt un vēlāk nolasīt savus detektīvstāstus.**

JAUTĀJUMI UN KOMENTĀRI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kādēļ rakstīji šādu stāstu?
- ◆ Kas rakstot bija viegli, kas grūtāk?

***Iepazīstiniet ar slavenākajiem detektīviem, piemēram, Erkilu Puaro, Šerlok Holmsu.
Noskatieties kopā multfilmas par izmeklētāju Capu!***

Māra Cielēna.
Ballīte ar nakšņošanu.
Rīga: Lietusdārzs, 2019.

Māra Cielēna (1954) ir populāra latviešu rakstniece. Par 1992. gadā izdoto pasaku krājumu – “Tuksaks un Mamolis” saņēmusi Anša Lerha-Puškaiša prēmiju, divas reizes saņēmusi Pastariņa prēmiju un divas reizes Jāņa Baltvilka balvu bērnu literatūrā – 2006. gadā par pasaku grāmatu “Ņau un murr” un 2011. gadā par pasaku “Princese Aurēlija un kokspoki”. Viņas grāmatas vairākkārt iekļautas Starptautiskās Bērnu un jaunatnes literatūras padomes Goda sarakstā (IBBY Honour List).

Grāmatu ilustratore **Ilze Egle** (1965) uzaugusi mākslinieku – mātes keramiķes Māras un Dainu kalna skulptūru autora tēlnieka Induļa Ranku – ģimenē. Faktu, ka viņai patīk zīmēt, Ilze Egle sauc par pašsaprotamu. “Nevis es esmu izvēlējusies zīmēšanu, bet zīmēšana ir izvēlējusies mani. Ar zīmēšanu mana sajūta ir īsta, un tajā es jūtos dabiski,” teikusi māksliniece.

Nodarbība BRĪVAIS LAIKS

MĒRĶIS – sekmēt prasmi izteikt un pamatot savas domas.

MATERIĀLI: 30. darba lapa (kartītes ar jautājumiem par brīvo laiku).

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Atsaukt atmiņā grāmatas svarīgākos notikumus.**

- ◆ Kuri ir galvenie grāmatas varoņi?
- ◆ Kur norisinās grāmatas darbība?
- ◆ Kas tev visvairāk palicis atmiņā?

→ **Izmantojot jautājuma kartītes, organizēt sarunu apli.**

JAUTĀJUMI

Iedomājies, ka savu brīvo laiku tu varētu pavadīt tagadnē, pagātnē vai nākotnē? Kuru laiku tu izvēlētos? Kurus draugus aicinātu līdz šajā piedzīvojumā?

- ◆ Kā tu pavadī brīvo laiku?
- ◆ Vai tu pašlaik lasi kādu grāmatu? Kuru?
- ◆ Kura ir tava mīļākā grāmata?
- ◆ Kur tu atrodi grāmatas lasīšanai?
- ◆ Kurš literatūras žanrs tevi interesē? Par kādām tēmām tu interesējies?
- ◆ Vai sarunāties ar vecākiem un draugiem par izlasītajām grāmatām? Kāpēc?

- ◆ Kuras muzejus esi apmeklējis? Ko tu ieteiktu apmeklēt saviem klasesbiedriem?
- ◆ Kādus pasākumus tu apmeklē kopā ar ģimeni un kādus kopā ar draugiem?
- ◆ Vai tu labprāt dodies pārgājienos un ceļojumos? Kas ceļošanā tev patīk visvairāk?
- ◆ Vai tu nodarbojies ar kolekcionēšanu? Kādas kolekcijas veido tavi draugi, klasesbiedri vai paziņas?
- ◆ Kurš sporta veids tev patīk vislabāk? Vai skaties sporta pārraides? Kādas?
- ◆ Kādu mūziku tu klausies? Vai apmeklē koncertus?
- ◆ Vai svini gadskārtu ieražu svētkus – Lieldienas, Jāņus, Ziemassvētkus? Vai tev ir kādi pienākumi svētku organizēšanā?
- ◆ Kuri svētki tev patīk vislabāk, kāpēc?

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko jaunu tu uzzināji par brīvā laika pavadīšanas iespējām?
- ◆ Kāds tev ir bijis labākais ceļojums, muzeja apmeklējums? Kāpēc?
- ◆ Ko interesantu tu uzzināji par grupas biedriem?

Ballīte ar nakšņošanu bieži ir neatvairāmi kārdinošs ielūgums, taču tā ietver zināmus riskus. Piestipriniet A1 formāta lapu pie sienas un sadaliet vertikāli uz pusēm : vienā pusē + (pluss), bet otrā – (mīnuss). Izdaliet līmlapiņas un mudiniet padomāt un anonīmi uzrakstīt vairākus + un – viedokļus, ko noslēgumā diskusijas vadītājs var nolasīt un kopīgi pārrunāt.

Frīda Nilsone.

Pērtiķa zvaigzne.

Rīga: Jāņa Rozes apgāds, 2020.

Frīda Nilsone (1979) ir zviedru bērnu grāmatu autore. Ieguvusi vairākas Zviedrijas un starptautiskas literatūras balvas. Latvijas lasītājiem pazīstama no 2019. gada, kad tika izdots viņas romāns “Ledusjūras pirāti”. Šī grāmata bija iekļauta “Jauniešu žūrijas” 2019. gada kolekcijā un ieguva 3. vietu 11+ vecuma grupā. Grāmata “Pērtiķa zvaigzne” bijusi nominēta arī Vācijas Jaunatnes literatūras prēmijai. Autores grāmatas ir tulkotas vairāk nekā 20 valodās.

Mārtiņš Zutis (1988) ir latviešu grāmatu mākslinieks un autors. Lasītājiem pazīstams ar humora pilno grāmatu “Nenotikušais atklājums”, kas tika iekļauta “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas” grāmatu kolekcijā 2015. gadā un ieguva 3. vietu 5+ vecuma grupā. “Nenotikušais atklājums” 2015. gadā ieguva Latvijas Bērnu un jaunatnes literatūras padomes un AS “Latvijas Valsts meži” piešķirto balvu “Jaunaudzē” par labāko debiju bērnu literatūrā un grāmatu mākslā. Mākslinieks ir ilustrējis arī Frīdas Nilsones grāmatu “Ledusjūras pirāti”.

Nodarbība UZMANĪBAS TESTS

MĒRĶIS – sekmēt vērīgumu.

MATERIĀLI: 31. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ ***Izpildīt testu, kuru iespējams veikt dažādi – strādājot individuāli, pāros vai grupās.***

- ♦ Izdalīt darba lapu – testu ar 29 jautājumiem. Tests jāizpilda, apvelkot pareizo atbildi. Ja darbs organizēts vairākos pāros vai grupās, tad var rīkot sacensības. Uzvar pāris vai grupa ar lielāko pareizo atbilžu skaitu.
- ♦ Ja darbs tiek organizēts vienā grupā, vadītājs lasa jautājumus pa vienam, bet dalībnieki atbild. Tas, kurš pirmais atbild pareizi, saņem vienu punktu par katru pareizi atbildētu jautājumu. Uzvar tas, kurš nopelnījis visvairāk punktu.

UZMANĪBAS TESTS
(ar atbildēm treknrakstā)

1. Cik gadu ir Jonnai, kad viņu adoptē Gorilla?
(5. lpp.)

- a) 7
- b) 9**
- c) 11

2. Kā sauc bērnamu, kurā dzīvoja Jonna?
(5. lpp.)

- a) Keblīškrēsliņi
- b) Biškrēsliņi**
- c) Dundurkrēsliņi

3. Kā sauc Jonnas draugu? (5., 142. lpp.)

- a) Ārons**
- b) Jānis
- c) Barons

4. Ko bērnamu direktore Gerda liek bērniem darīt visbiežāk? (6. lpp.)

- a) rotaļāties
- b) lasīt grāmatas
- c) uzkopt bērnamu**

5. Kādu tradīciju Biškrēsliņos veic reizi gadā?
(7. lpp.)

- a) fotografēšanās kopbildei**
- b) došanās pārgājienā ar teltīm
- c) kino skatīšanās

6. Ko Jonna bieži aizmirst izdarīt? (10. lpp.)

- a) pasveicināt kaimiņus
- b) nomazgāt rokas**
- c) pabarot kaķi

7. Ar kādas markas automašīnu brauc Gorilla?
(12. lpp.)

- a) Opel
- b) BMW
- c) Volvo**

8. Kā cenšas izskatīties Jonna, kamēr Gorilla izvēlas bērnu adopcijai? (18. lpp.)

- a) kā nīkns suns
- b) pēc īgnas kuprītes**
- c) pēc trakas lapsas

9. Kur dzīvo Gorilla? (25. lpp.)

- a) privātmājā
- b) fabrikas ēkā**
- c) dzīvoklī

10. Kas ir rakstīts zem grimstoša kuģa attēla Gorillas mazmājiņā? (43. lpp.)

- a) "You can do it!"
- b) "No panic on Titanic"**
- c) "Free hugs"

11. Ar ko nodarbojas Gorilla? (37. lpp.)

- a) audzē krūmmellenes
- b) pārdod cukurvati
- c) pārdod lūžņus**

12. Kurš vēlas atpirkt no Gorillas zemesgabalu? (47. lpp.)

- a) Gregs Kinnijs
- b) Tords Fjordmarks no pilsētas Domes**
- c) kaimiņš

13. Gorillai daudz labāk patiktu, ja viņai piederētu...? (51. lpp.)

- a) frizētava
- b) dārzeņu veikals
- c) antikvariāts**

14. Ko Gorilla nopērk antikvariātā? (53. lpp.)

- a) tējas servīzi
- b) rotaslietu lādīti
- c) grāmatu "Olivers Tvists"**

15. Ko Gorilla un Jonna ēd katru dienu brokastīs? (75. lpp.)

- a) olu maizes**
- b) brokastu pārsļas
- c) auzu pārsļu putru

16. Kur Jonna guļ Gorillas mājās? (29. lpp.)

- a) gultā
- b) uz piepūšamā matrača
- c) šūpuļtīklā**

17. Kur Gorilla liek naudu par pārdotajām precēm? (37. lpp.)

- a) bankā
- b) kases aparātā
- c) kurpju kastē**

18. Kādu lietu no pārdošanas plača Jonna iegūst savā īpašumā? (42. lpp.)

- a) sarkanu divriteni**
- b) galda lampu
- c) skūteri

19. Ko kāds pa nakti atstāj aiz Gorillas mājas vārtiem? (69. lpp.)

- a) kaķēnu
- b) treilermaļu**
- c) paciņu

20. Kāpēc Tords sasauc inspekcijas vizīti Gorillas mājās? (92. lpp.)

- a) pārbauda, vai viņa ir piemērota māte Jonnai**
- b) novērtē Gorillas mājas vērtību
- c) pārbauda Gorillas biznesa likumību

21. Uz kurieni Gorilla aizved Jonnu kopīgā pārgājiena laikā? (98. lpp.)

- a) uz karuseļiem
- b) uz meža klajumu ar lielo klintsakmeni**
- c) uz smilšu alām

22. Kāpēc Gorilla bērnamā izvēlas Jonnu? (104. lpp.)

- a) viņa vienīgā no bērniem paliek stāvam un viņai ir netīras rokas**
- b) Jonna lūdz Gorillai, lai izvēlas viņu
- c) Jonna stāv vistuvāk Gorillai

23. Kurš liek Jonnu ieslēgt “Bišķrēsliņus” pēc sprieduma pasludināšanas pilsētas Domē? (115. lpp.)

- a) Gerda
- b) Tords**
- c) inspekcija

24. Kā Gorilla ir parakstījusies vēstulē, kuru Jonnai iedod Tords? (120. lpp.)

- a) Gorilla
- b) Pērtiķzvaigzne**
- c) Pērtiķdīva

25. Kas nozog pārtiku no “Bišķrēsliņu” pagraba? (102. lpp.; 127. lpp.)

- a) bērnamā bērni
- b) nezināmi zagļi
- c) gorilla**

26. Kā Jonna uzzina, ka Gorilla ir dzīvojusi bērnamā? (124. lpp.)

- a) Ārons pasaka
- b) izlasa grāmatā
- c) pamana fotogrāfijās**

27. Ar kādu transportlīdzekli Gorilla un Jonna dodas projām no pilsētas? (133. lpp.)

- a) diviem velosipēdiem
- b) mikroautobusu
- c) automašīnu un treilermašīnu**

28. Uz kurieni aizbrauc Gorilla un Jonna pēc pilsētas pamešanas? (142. lpp.)

- a) uz Lietuvu
- b) uz Antarktīdu
- c) uz tikai sev zināmu vietu**

29. Ko Gorilla un Jonna tirgo savā kioskā uz riteņiem? (142.-143. lpp.)

- a) ēdienu
- b) saldējumu
- c) grāmatas**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas tev ir visspilgtāk palicis atmiņā no lasītā par Gorillu un Jonnu?
- ◆ Kāpēc, tavuprāt, grāmatas jālasa uzmanīgi?
- ◆ Kā dzīvo bērnunama “Biškrēsliņi” bērni?
- ◆ Kādu mammu vēlas Jonna? Vai, tavuprāt, Gorilla ir tāda mamma, kādu vēlas Jonna?
- ◆ Bērnu nama “Biškrēsliņi” bērniem katru dienu ir jākārto un jāuzkopj bērnu nama iekštelpas. Ko Tu bērnunama direktorei ieteiktu izmainīt bērnu nama noteikumos, lai bērni justos labāk?
- ◆ Jonna bieži aizmirst nomazgāt rokas. Kāpēc, tavuprāt, ir svarīgi regulāri mazgāt rokas?
- ◆ Vai fabrikas ēka ir piemērota dzīvesvieta Jonnai? Kāpēc, tavuprāt, viņa tomēr jūtas tur daudz labāk nekā bērnunamā?
- ◆ Kā tu vērtē Jonnas un Gorillas tirgošanās metodes, pārdodot lūžņus pircējiem? Vai, tavuprāt, viņas ir godīgas pret pircējiem? Kā tu viņas attaisnotu?
- ◆ Gorillas mīļākā grāmata ir Čārlza Dikensa “Olivers Tvists”. Noskaidro, par ko stāstīts šajā grāmatā, un saprātisi, kāpēc Gorillai tā patīk!
- ◆ Kāpēc, tavuprāt, Jonna vilcinās pieņemt no Gorillas sarkano velosipēdu? Vai tev ir gadījies būt līdzīgā situācijā? Ko tu ieteiktu Gorillai un Jonnai, lai citreiz viņām ir patīkamāk dot un pieņemt dāvanas?
- ◆ Kad Gorilla bērnībā jutusies slikti, viņa devusies uz meža klajumu ar lielo akmeni. Kāpēc, tavuprāt, viņa devusies tieši uz turieni? Uz kurieni tev patīk doties, kad esi par kaut ko nobēdājies?
- ◆ Kāds cilvēks, tavuprāt, ir Tords Fjordmarks? Vai Tu gribētu sev tādu draugu kā Tords? Kāpēc?
- ◆ Gorilla ar Jonnu aizbēg prom no pilsētas uz tikai pašām zināmu vietu. Kā tu domā, uz kurieni viņas aizbrauc? Vai aizbēgt no pilsētas, tavuprāt, bija pareizs lēmums? Kāpēc?

Izlasī autores Frīdas Nilsones pirmo latviski tulkoto romānu “Ledusjūras pirāti”.

Aplūko Mārtiņa Zuša ilustrācijas un pastāsti, vai tās tev šķiet atbilstošas tēlotajiem notikumiem un kopējai noskaņai.

MĒRĶIS – veicināt prasmi izteikt un pamatot savas domas.

MATERIĀLI: 32. darba lapa (citātu lapiņas ar jautājumiem).

UZDEVUMA APRAKSTS

→ *Izmantojot citātu un jautājumu lapiņas, organizēt sarunu apli.*

“Starp mums runājot, šis bērns ir pilnīgi bezcerīgs gadījums. No tiem, no kuriem nekad nav iespējams atbrīvoties, tā sacīt. Viņa te jau ir kopš brīža, kad viņu kā mazu tārpiņu pameta uz kāpnēm. Visu šo deviņu gadu laikā man nav izdevies viņu kādam ieskapēt.”

- ◆ Kā jūtas bērns, par kuru saka šādus vārdus?
- ◆ Ko tu šim cilvēkam teiktu?
- ◆ Raksturo cilvēku, kurš par bērnu saka šādus vārdus!

“Sveiki, “Biškrēsliņu” iemītnieki! Es dzīvoju pie pērtiķa izgāztuvē. Vēlu, lai arī jums reiz palaimētos tāpat kā man. Ar sirsnīgiem sveicieniem, Jonna.”

- ◆ Kādā nozīmē Jonna lieto vārdu “palaimētos”? Kāpēc?

“Jonna veikalā izvēlējās lielu sarkanu kleitu. Kad viņa kopā ar Gorillu nonāca pie mašīnas, Jonna pasniedza kleitu Gorillai, lai viņa to uzvelk. Viņa dusmojās, ka visi uz viņiem skatās.”

- ◆ Kā, tavuprāt, jūtas Gorilla?
- ◆ Kā tu rīkotos Jonnas vietā? Kāpēc?

“Visi pretimnācēji blenza uz Gorillu. Daži pat rauca degunu. Es mēģināju turēties no viņas pa gabalu, lai neizskatītos, ka esam atbraukušas uz pilsētu kopā. Taču Gorilla tikai soļoja uz priekšu un par ļaužu skatieniem, kā šķiet, nelikās ne zinis. Varbūt jau pieradusi.”

“Nezinu, kāpēc es tā teicu. Varbūt tāpēc, ka nekad nebiju redzējusi nevienu, kas izskatītos tik laimīgs kā Gorilla, kad mēs iegājām antikvariātā. Varbūt tāpēc, ka pati labprāt būtu nopirkusi to grāmatu par Oliveru Tvistu. Varbūt es biju kļuvusi tikpat traka uz grāmatām kā viņa.”

“Bija vēsa, skaidra rudens diena. Virs galvas pletās zilas debesis. Dziļi apmierināta, Gorilla vedināja mani uz tirgus pusi. – Tagad mums jānopērk kaut kas arī tev! – viņa jūsmīgi sacīja. – Citādi nav taisnīgi. Kur tu gribētu ielūkoties?”

- ◆ Lasot šos fragmentus, iespējams daudz ko uzzināt par Gorillu. Ko tu uzzināji?
- ◆ Kā mainās Jonnas domas par Gorillu?

“Bērnunamā par Jonnu teica, ka viņa ir bezcerīgs bērns. Taču tad, kad Jonna sāka mācīties braukt ar velosipēdu, Gorilla apliecināja, ka Jonna tik ātri iemācījās braukt, jo viņai ir īpašas dotības un viņa ir apdāvināta. Gorilla visu laiku viņai atgādināja, ka Jonna ir brīnumbērns.”

- ◆ Kā, tavuprāt, jūtas Jonna?
- ◆ Salīdzini Gorillu ar bērnunama audzinātāju, kura Jonnu uzskata par bezcerīgu.

“Laiks gāja, un es vairs neilgojos tikt prom no lūžņu tirgotavas. Vakari kļuva dzestrāki, taču mājā

bija silts. Pie manas segas ar brūnajām piparkūku sirdīm bija pielipušas Gorillas tumšās spalvas. Uz naktsгалdiņa stāvēja salauztais rūķis, un viņam klājās labi. Zobu birste aizmirsta gulēja atvilktnē. Mati man kļuva aizvien pinkaināki, bet džinsi – aizvien netīrāki un netīrāki. Patiesībā es pat nevarēju vairs iedomāties, ka var būt cilvēki, kuriem patīk dzīvot citādi. Kam gan ir laiks mazgāties un purināt palagus, ja dzīvē ir daudz svarīgākas lietas? Piemēram, braukt ar divriteni. Vai lasīt grāmatas. Vai pelnīt naudu lūžņu tirgotavā. Vai sēdēt Gorillai klēpī, ēst olu maizes un klausīties, kā lietus sitas jumta lodziņos vai kā vējš drebina sienas un tumšajos septembra nogales vakaros plīti sprakst uguns.”

- ◆ Raksturo Jonnas izjūtas.
- ◆ Kam tu nepiekrīti? Kāpēc?
- ◆ Kam tu piekrīti? Kāpēc?
- ◆ Ko Gorilla ir devusi Jonnai?

“Gorilla bija no tiem, kas ar laiku sāk izskatīties aizvien stilīgāk.”

- ◆ Kas ir noticis, ka Jonna sāk domāt šādi?

“– Tas, ko vēlos sacīt, ir, – Gorilla turpināja, – lai tu atceries šo vietu. Lai kā mums rīt ies, vienmēr ir kāda vieta, kur aizbēgt. Tieši tāpat, kā to darīju es, kad man gribējās... būt citur.”

- ◆ Kāpēc Gorillai šī vieta ir ļoti nozīmīga?
- ◆ Kāpēc Gorilla vēlas, lai Jonna par šo vietu zina?
- ◆ Kāpēc Gorilla satraucas par rītdienu?

“Gorilla pievērsās Tordam. – Jā, – viņa norūca. – Tagad jūs dzirdējāt, ko grib pats bērns. Un bija jau arī laiks. Es jau mēģināju jums iestāstīt, ka mums kopā klājas labi un ka nevēlos neko citu kā tikai to, lai liekat mūs mierā. Var jau bezgalīgi staigāt pa otra māju, rakstot piezīmes, – vajadzīga tikai iztēle. Taču piezīmes ir un paliek tikai piezīmes. Vārdi no cilvēka mutes ir pavisam kas cits.”

- ◆ Kāpēc, tavuprāt, neviens neieklausās, ko vēlas Jonna?
- ◆ Kāpēc Gorilla vienīgā saprot Jonnu?
- ◆ Ko tu domā par dažādām pārbaudēm? Kā pārbaudītāji varētu Gorillai un Jonnai palīdzēt?
- ◆ Kā tu saproti vārdus “piezīmes ir un paliek tikai piezīmes”?
- ◆ Kāpēc svarīgākais ir tas, ko saka cilvēks?

“Viņa bija daudzās bildēs. Lūk, viena, divas, trīs, četras, piecas, sešas, septiņas, astoņas – viņa bija tajās visās! Sākumā kā mazs, melns kamoliņš Gerdas rokās. Gerda vēl bija jauna. Viņa tad neizskatījās stingra vai nervoza, bet gan tīri mīlīga. Un tā gadu no gada Gorilla kļuva lielāka un lielāka, spalvaināka un atbaidošāka. Un ar katru bildi viņa izskatījās arvien skumjāka un uzkumpušāka. Pašā pēdējā uzņēmumā viņa izskatījās tā, it kā gribētu būt neredzama. Viņa bija uzmetusi kūkumu un pa pusei paslēpusies aiz pēdējās rindas. Gerdas vaibsti bija kļuvuši daudz skarbāki.

Manā galvā viss griezās kā karuselī. Gorilla bija bērnam bērns. Kāpēc viņa man nebija to teikusi?”

- ◆ Kā bērnamam laika gaitā mainījusies Gerda? Kāpēc tā, tavuprāt?
- ◆ Kā bērnamam mainījies Gorillas izskats? Kāpēc tā, tavuprāt?

- ◆ Kā bērnunamā mainījušā Gorillas izjūtas? Kāpēc tā, tavuprāt?
 - ◆ Kāpēc Gorilla Jonnai nav teikusi, ka ir bērnunama bērns?
-

“Es nodomāju: kas der man, varētu derēt vēl kādam. Katrā ziņā tas nebūs sliktāk kā “Bikškrēsliņos”.”

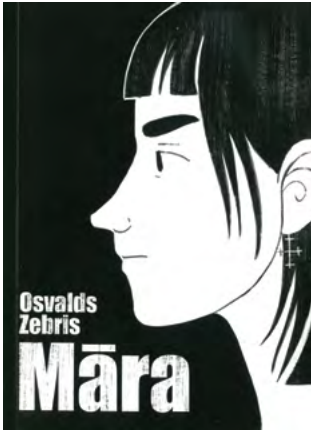
- ◆ Kā tu vērtē šo Gorillas ideju?

Kāpēc, tavuprāt, tieši Gorilla kļūst par Jonnas ģimeni?

JAUNIEŠU ŽŪRIJAS 2020

15+ vecuma grupas grāmatas

Osvalds Zebris.

Māra.

Rīga: Dienas Grāmata, 2019.

Osvalds Zebris (1975) ir rakstnieks un žurnālists. Viņa pirmā grāmata – stāstu krājums “Brīvība tīklos” (2010) – saņēmusi Literatūras gada balvu nominācijā “Spilgtākā debija”. Grāmatas “Koka nama ļaudis” un “Gaiļu kalna ēnā” tika nominētas Literatūras gada balvai kā gada labākie prozas darbi. Par romānu “Gaiļu kalna ēnā” 2017. gadā autors saņēmis Eiropas Savienības Literatūras balvu.

Elīna Brasliņa (1988) ir grafiķe, vairāk nekā 20 bērnu grāmatu ilustrāciju autore. Viņa ir animācijas filmas “Jēkabs, Mimmi un runājošie suņi” (2019) autore. Sadarbībā ar rakstnieci Luīzi Pastori tapusi grāmatu sērija “Mākslas detektīvi” (“Pazudušais pērtiķis”, “Neredzamais cilvēks”, “Svešinieka atnākšana”, “Operācija “Maska””, “Pēdējais ķēniņš”, “Bez nosaukuma”). Par bērnu grāmatu ilustrācijām ieguvusi vairākas nominācijas, atzinības un apbalvojumus: Starptautiskā Jāņa Baltvilka balva un atzinība par debiju, divreiz Zelta Ābeles balva, Pastariņa balva u. c.

Nodarbība VAI VIEGLI BŪT JAUNAM?

MĒRĶIS – sekmēt prasmes izteikt un pamatot savu viedokli.

UZDEVUMA APRAKSTS

→ **Organizēt pārrunas, izmantojot piedāvātos jautājumus.**

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Ko tu gribētu pateikt Mārai, ja tu būtu viņas draugs vai draudzene?
- ◆ Kas, tavuprāt, ir ilgas un stipras draudzības pamatā?
- ◆ Kā rīkoties, ja ir sajūta, ka pamats zem kājām zūd?
- ◆ Ar kādām grūtībām saskaras mūsdienu jaunieši?
- ◆ Noskaties 1986. gada dokumentālo filmu “Vai viegli būt jaunam?” (<https://www.filmas.lv/movie/1364/#>).
- ◆ Ar kādām problēmām saskaras filmā tēlotie jaunieši?
- ◆ Salīdzini, ar kādām problēmām saskārās jaunieši pagājušā gadsimta beigās un šobrīd! Kas ir līdzīgs, kas ir atšķirīgs?

Uzzīmējiet grāmatai savu vāka dizaina variantu.

Juris Kronbergs.

Laika bikses.

Rīga: Liels un Mazs, 2019.

Juris Kronbergs (1946-2020) rakstījis dzeju gan latviešu, gan zviedru valodā, tulkojis un atdzejojis latviešu literatūru zviedriski un zviedru literatūru latviski. Augstu vērtētas ir arī viņa pārējās divas bērniem un jauniešiem rakstītās dzejas grāmatas – "Mākoņu grāmata" (2010) un bikibuks "Sveicini!" (2018). 1998. gadā apbalvots ar Triju Zvaigžņu ordeni, 2007. gadā saņēmis Literatūras gada balvu par mūža ieguldījumu latviešu literatūrā, 2016. gadā apbalvots nominācijā "Dzeja" par krājumu "Uz balkona / Bet ja visu laiku...".

Anete Melece (1983) ir starptautiskus panākumus guvusi animācijas filmu autore un māksliniece, kas dzīvo Latvijā un Šveicē. Viņas darbi ieguvuši vairākas nozīmīgas balvas, 2019. gadā viņa saņēmusi Jāņa Baltvilka balvu bērnu grāmatu mākslā par bilžu grāmatu "Kiosks", nominēta Astridas Lindgrēnes memoriālajai balvai, 2020. gadā "Kiosks" iekļauts Starptautiskās Bērnu un jaunatnes literatūras padomes Goda sarakstā (IBBY Honour List).

Nodarbība TAVS UN MANS LAIKS

MĒRĶIS – veicināt radošumu.

MATERIĀLI: 31. darba lapa, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Nodarbības sākumā izlasīt Jura Kronberga dzejoļus par laiku un pārrunāt, kā šajos dzejoļos tēlots laiks. Par ko šie dzejoļi rosina domāt?**
- **Pārrunāt laika nozīmi mūsu dzīvē.**
- **Izdalīt darba lapas un paskaidrot uzdevumu – dzejoļa "Iztēles laiki" tekstā svītriņu vietā ierakstīt piemērotāko vārdu.**
- **Uzaicināt nolasīt savu dzejoļa variantu un salīdzināt ar oriģinālu.**

Jura Kronberga dzejolis "Iztēles laiki"

Te aplim trīs stūri

un visiem būriem durvis vaļā.

Te visiem ir vaļas, bet nevienam

nav daļas

gar sudraba lodi, kas ripo uz bodi

nopirkt sev vasaras raibumus

un citādus gardumus. Katrs

domā, ko grib, katrs dūmo, ko grib –
 Piemēram, leijerkastes un pieneņu astes.
 Plastmasas baloži
 iet uz darbu valdības ēkā,
 bet ministri pa koku zariem
priecīgi tenko un lēkā.
 Dod man padēkot tādā dēkā,
 bet tad īstā laikā
 laid mani laukā
 atrast neticamo tepat,
 mūsu parastā
ikdienas pasaulē!
 Vasaras naktīs, ziemas dienās.
 Zem saules, mums visiem
 kopīgās, vienas.” (48. lpp.)

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kas, tavuprāt, ir laiks?
- ◆ Kad laiks “skrien” un kad “velkas”?
- ◆ Ko nozīmē “laika pieskāriens”? Kā tu saproti teicienu “Visam savs laiks”?
- ◆ Kas ir gravitācija? Ko, tavuprāt, nozīmē jēdziens “laiktelpa”?
- ◆ Kā izskaidrot “Tāpēc dienasgrāmata / arī ir Dienu grāmata. / Pagātnes atjaunotāja nākotnē!” (30. lpp.)
- ◆ Kādus laikus neviens nav piedzīvojis?
- ◆ Kas, tavuprāt, ir “nozagti laiki”, “apsolīti laiki”, “medus un piena laiki”, “nenotikuši laiki”?
- ◆ Kādas ir tavas domas par laika plānošanu?

Uzraksti piecrindi “Laiks”, ievērojot šādus nosacījumus:

1. rinda – nosaukums

2. rinda – temata raksturojums divos vārdos

3. rinda – trīs vārdi, kas raksturo darbību

4. rinda – no četriem vārdiem veidota frāze, kas izsaka izjūtas

5. rinda – viens vārds vai vārdu savienojums, kas izsaka temata būtību

Gatis Ezerkalns.

Ragana manā skapī.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2019.

Gatis Ezerkalns (1988) ieguvis maģistra grādu klasiskajā filoloģijā, taču interesējas ne tikai par sengrieķu un romiešu, bet arī latviešu mitoloģiju. Pētnieka Sanda Laimes monogrāfija "Nakts raganas" pamudinājusi viņu sarakstīt romānu "Ragana manā skapī", kas balstīts latviešu teikās, ticējumos un buramvārdos.

Nodarbība CILTSKOKS

MĒRĶIS – rosināt iepazīt dzimtas vēsturi.

UZDEVUMA APRAKSTS

- **Atsaukt atmiņā grāmatas notikumus, kas saistīti ar dzimtu un notikumiem tagadnē.**
- **Pārrunāt, kādā veidā grāmatā tēlotie notikumi ietekmē varoņu dzīvi.**
- **Noskaidrot, vai kāda bērna ģimenē jau tiek veidots ciltskoks.**
- **Iepazīstināt ar ciltskoka veidošanas principiem.**

Ciltskoks jeb ģenealogiskais koks ir cilvēka veidots materiālu apkopojums, karte ar informāciju par asinsradiniekiem. Vizuāli tas tiek veidots koka formā, lai vieglāk to saprast.

Ciltskoka veidošanas principi:

- ◆ izlemēt, kāds būs ciltskoka apjoms (cik paaudžu informāciju plāno iekļaut);
 - ◆ izlemēt, cik plašu ciltskoku veidos (tuvākie asinsradinieki vai dzimtas atzari – otrās, trešās pakāpes radi);
 - ◆ izlemēt, kas veidos ciltskoka pamatu (vai tas sāksies no paša koka veidotāja vai no senākā zināmā radnieka);
 - ◆ apkopot informāciju – radnieku aptaujāšana;
 - ◆ meklēt informāciju dažādos resursos – arhīvos, baznīcās, internetā;
 - ◆ veidot (zīmēt, pierakstīt, uzlīmēt fotogrāfijas utml.) ciltskoku.
- **Iepazīstināt ar ciltskoka veidošanas principiem.**

www.ciltskoki.lv

www.myheritage.lv

www.raduraksti.arhivi.lv

www.lnb.lv

www.latvija.lv

→ **Aicināt izveidot savas dzimtas ciltskoku.**

Stāstu vakars par dzimtām un to ciltskokiem.

Rasa Bugavičute-Pēce.
Puika, kurš redzēja tumsā.
Rīga: Latvijas Mediji, 2019.

Rasa Bugavičute-Pēce (1988) ir latviešu dramaturģe un divu grāmatu bērniem un jauniešiem autore. Literārā pasaka "Mans vārds ir Klimpa, un man patīk viss" tikusi augstu novērtēta un ieguvusi 3. vietu "Bērnu un jauniešu žūrijas 2016" vērtējumā. Savukārt romāns "Puika, kurš redzēja tumsā" 2020. gadā ieguvis Jāņa Baltvilka balvu. Viņa ir dziesmas "Lec, saulīte" teksta autore, kas tika izpildīta Latviešu vispārējos dziesmu un deju svētkos 2018. gadā.

Nodarbība KĀ IEKĻAUTIES, KĀ SADZĪVOT?

MĒRKIS – sekmēt empātiju un toleranci.

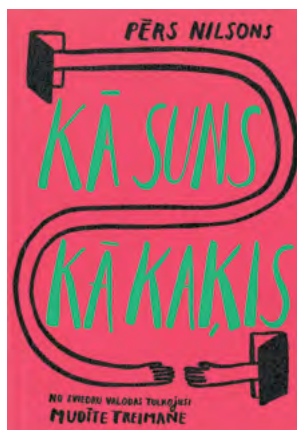
MATERIĀLI: 34. darba lapa – jautājumu kartītes, paliktnis, pildspalva.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ***Pārrunāt grāmatas saturu un iespaidus, pārdomas un secinājumus.***
- ***Noskaidrot jautājumus, kas jauniešiem radušies pēc grāmatas izlasīšanas. Lūgt tos uzrakstīt uz atsevišķi sagatavotām kartītēm.***
- ***Pievienot jauniešu uzrakstītos jautājumus jau iepriekš sagatavotām psihologa izstrādātām jautājumu kartītēm no darba lapas.***
- ***Izvietot visas kartītes uz atsevišķa galda un lūgt jauniešus izvēlēties sev aktuālo jautājumu. Lai vairotu drošības sajūtu, paskaidrot, ka pašam uz šo jautājumu nebūs jāatbild.***
- ***Kad ikviens ir izvēlējis savu jautājumu, izsniegt dalībniekiem anketas lapas uz paliktna un pildspalvas un norādīt, ka jālūdz atbildēt uz jautājumu vairākiem (skaitu var noteikt) cilvēkiem, kā arī jāuzraksta secinājumi.***
- ***Atvēlēt augstākais 2 minūtes vienam jautājumam, tad intervētāji mainās, bet, ja laiks ļauj, ir vērts intervijas veikt savā tempā, jo tad jaunieši var vieglāk atrast kopīgu valodu.***
- ***Pēc intervēšanas lūgt jauniešus apkopot atbildes un dažos teikumos prezentēt secinājumus.***

Saki kaut ko!

Pērs Nilsons.

Kā suns kā kaķis.

Rīga: Liels un Mazs, 2019.

Pērs Nilsons (1954) ir populārs un atzīts zviedru rakstnieks, kura darbos galvenie varoņi ir bērni un jaunieši. Viņš ir sarakstījis ap 40 grāmatu, tās ir tulkotas daudzās pasaules valodās. Par savu darbu Pērs Nilsons ir saņēmis vairākas nozīmīgas balvas.

Nodarbība SARUNU APLIS

MĒRĶIS – veicināt empātiju un situāciju izpratni.

MATERIĀLI: 35. darba lapa, figūriņas, metamais kauliņš.

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ ***Uzsākot nodarbību, pārrunāt, ka atklātība dažkārt ļoti palīdz saprast sevi un citus. Ļoti svarīga ir savstarpējā cieņa, diskrētums pret nodarbības laikā dzirdēto. Brīdināt, ka nav obligāti jānosauc konkrēti cilvēku vārdi. Saruna var balstīties tikai uz pārdomām un iespējamām varbūtībām.***
- ➔ ***Aicināt nodarbības dalībniekus sasēsties aplī, pēc kārtas mest kauliņu un atbildēt uz jautājumiem. Spēle sākas uz lauciņa “Sākam”. Dalībnieki izvēlas savu spēles figūriņu. Iepriekš vienojas, ka 1 un 6 gadījumā kauliņš netiek mests otrreiz.***
- ➔ ***Uz sarunu apli vēlams aicināt pusaudžus, kuri jau ir lasījuši P. Nilsona stāstu “Kā suns kā kaķis”, tomēr piedalīties spēlē var arī tādi, kuri to nav paspējuši. Šādā gadījumā vadītājs atgādina notikumus, kuri risinājušies stāstā.***

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

- ◆ Kā tu izrādītu, ka tev konkrētais cilvēks nepatīk?
- ◆ Kā tu izrādītu, ka tev konkrētais cilvēks patīk?
- ◆ Kā tu rīkotos, ja kāds izrādītu atklātu naidu pret tevi?
- ◆ Ko tas nozīmē – būt blakus cilvēkam, kurš tevi nevar ciest?
- ◆ Kā tu uzvestos, ja kāds tevi atklāti ignorētu?
- ◆ Par ko ir visgrūtāk runāt arī ar vistuvāko cilvēku?
- ◆ Kā tu gatavojies lielām pārmaiņām?
- ◆ Ja tu sevi iztēlotos kā suni, kāds suns tu būtu?
- ◆ Ja tu sevi iztēlotos kā kaķi, kāds tu būtu?
- ◆ Kādas ir tavas “mazās atriebības”, kas liek tev justies labāk vai sliktāk?
- ◆ Kas tev palīdz aizmirst ļoti nepatīkamus notikumus?

- ◆ Kas tev palīdz pieņemt to, ka tu kādam vienkārši nepatīc?
- ◆ Kā tu pieņem atvainošanos?
- ◆ Kādam jābūt iemeslam atņemt sev dzīvību?
- ◆ Vai tu kādam vari uzticēties pilnībā?
- ◆ Vai ir kāds, kuram tu vari uzdot jautājumus par jebkuru tēmu?
- ◆ Ko Tev nozīmē vienlīdzība attiecībās?
- ◆ Vai tev ir iespēja atklāti izrunāt visus jautājumus ar saviem tuviniekiem?
- ◆ Vai Tu jūties droši, atklājot savas domas?
- ◆ Kā tu risini konfliktus?
- ◆ Kā, tavuprāt, varētu palīdzēt vienaudzim, kuram ir atkarības problēmas?
- ◆ Kā, tavuprāt, varētu mēģināt palīdzēt jaunietim, kurš dod mājienus par pašnāvību?
- ◆ Kas tev palīdz brīžos, kad gaidi ziņu no svarīga cilvēka, bet atbildi nesaņem?
- ◆ Kas, tavuprāt, ir veselīgas attiecības?
- ◆ Kas ir svarīgākais veselīgu attiecību veidošanai?
- ◆ Kādos apstākļos tu varētu iztikt nedēļu bez telefona?
- ◆ Ko tu dari, kad jūties bezpalīdzīgs?
- ◆ Kas tev palīdz pieņemt lēmumus?

Kā tu jūties šodienas nodarbībā? Atrodi telefonā atbilstošo smailiju un parādi to!

Džejs Ašers.
Trīspadsmi iemesli.
 Rīga: Zvaigzne ABC, 2020.

Džejs Ašers (1975) ir amerikāņu rakstnieks. Atpazīstamību viņš ieguvis ar savu debijas romānu jauniešiem “Trīspadsmi iemesli”, kas kļuvis par New York Times bestselleru. 2017. gadā pēc grāmatas motīviem tika uzņemta filma un televīzijas seriālu straumēšanas platformas Netflix seriāls ar identisku nosaukumu “Thirteen Reasons Why”.

Nodarbība AR KO ATŠĶIRAS GRĀMATA UN FILMA

MĒRĶIS – sekmēt izpratni par atšķirīgo un kopējo grāmatā un seriālā.

MATERIĀLI: 36. darba lapa, Džeja Ašera grāmata “Trīspadsmi iemesli”, pieeja filmu un televīzijas seriālu straumēšanas platformai Netflix (jaunajiem lietotājiem *Netflix* piedāvā 30 dienu bezmaksas pieeju).

UZDEVUMA APRAKSTS

- ➔ **Pirms nodarbības jauniešiem jābūt izlasījušiem vienu nodaļu no Džeja Ašera grāmatas “Trīspadsmi iemesli” un jābūt redzējušiem Netflix seriāla “Thirteen Reasons Why” atbilstošo sēriju.**
- ➔ **Mājās jābūt aizpildītai darba lapai.**
- ➔ **Nodarbības laikā salīdzināt atbildes un diskutēt par atvērtajiem jautājumiem.**

ATBILDES

(izņemot atvērtos jautājumus)

JAUTĀJUMS	GRĀMATA	SERIĀLS
AUTORS	Džejs Ašers	Brian Yorkey
NOSAUKUMS	“Trīspadsmi iemesli”	“13 Reasons Why”
GRĀMATAS IZDEVĒJS / SERIĀLA IZPLATĪTĀJS	Zvaigzne ABC	Netflix
IZDOŠANAS VIETA UN GADS	Rīga, 2019. gads	1. sezona – 2017. gads
VALODA	Latviešu	Angļu
MĒRĶAUDITORIJA	Jaunieši	

IZVĒLĒTAIS GRĀMATAS NODAĻAS UN SERIĀLA SĒRIJAS NUMURS, KASETES PUSE UN NOSAUKUMS	(Izvēlētais)	(Izvēlētais)
ŽANRS	Romāns	Drāma (pēc apraksta www.imdb.com)
KĀDS IR AUTORA VĒSTĪJUMS?	Citāts no grāmatas nodaļas "13 jautājumi Džejam Ašeram" (282. lpp.) Vai Tev ir apziņa, ka ar šo grāmatu tu centies nodot kādu vēstījumu? Džejms Ašers: "Hanna atzīst, ka viņa vienpersoniski pieņēma lēmumu padarīt sev galu, tomēr ir svarīgi apzināties, kā mēs izturamies pret apkārtējiem. Pat ja šķiet, ka kāds veiksmīgi atvairā greizu piezīmi un neraizējas par tenkām, mēs nevaram zināt visu, kas norisinās šī cilvēka dzīvē, un aptvert, kādu slogu pievienojam viņa/viņas sāpju nastai. Mēs ietekmējam līdzcilvēku dzīvi; tas nav noliedzams. Visvairāk man patika kādas lasītājas teiktais, ka grāmatas "Trīspadsmit iemesli" iespaidā viņa gribot "kļūt brīnišķīga". Vai tas nav fantastiski?"	
VAI GRĀMATAS UN SERIĀLA VĒSTĪJUMI BŪTĪBĀ IR VIENĀDĪ?	Grāmatā un seriāla 1.sezonā – Jā, vienādi.	
VAI DARBA VĒSTĪJUMS IR SASNIEDZIS SAVU MĒRĶAUDITORIJU UN IR SAPROTAMS? LŪDZU, PAMATO SAVU VIEDOKLI.	Jā. To pierāda grāmatas un seriāla lielā popularitāte pasaulē. Grāmata kļuvusi par New York Times bestselleru, bet seriāls ir ticis nominēts vairākām profesionālajām balvām un ir augstu novērtēts vietnes www.imdb.com vērtētāju vidū.	
KĀ IR VEIDOTA DARBA KOMPOZĪCIJA (NODAĻAS, SĒRIJAS)?	Grāmata ir organizēta nodaļās – katra par kādas no septiņu kasešu A vai B pusēm.	Seriāla 1. sezonā ir 13 sērijas, katra sērija ir par kādu no septiņu kasešu A vai B pusēm (seriālā nav atsevišķa sērija 7.B pusei).

VAI GRĀMATĀ UN SERIĀLĀ SATURS IR ORGANIZĒTS LĪDZĪGI?	Jā, bet grāmatai ir papildus nodaļas, kādu nav seriālam. Savukārt seriāla veidotāji ir izveidojuši papildus saturu ar īsiem video, kuros seriāla aktieri izsakās par seriālu, tajā aplūkotajām tēmām un aicina jauniešus iepazīties ar informāciju, kur vērsties pēc palīdzības seriālā atspoguļoto problēmu gadījumā.	
KĀDA IR DARBA KOPĒJĀ NOSKAŅA?	Drūma, skumja. Vai tikai?	
VAI DARBS PIETIEKAMI PRECĪZI ATSPOGUĻO GALVENĀS TĒMAS PROBLEMĀTIKU?		
VAI DARBA VALODA IETEKMĒ SATURA UZTVERI? LŪDZU, PAMATO SAVU ATBILDI!		
KĀ TU VĒRTĒ IESPĒJU UZDEVUMA LAIKĀ PRAKTIZĒT LATVIEŠU UN ANGLŪ VALODU?		
VAI PAR SEV INTERESĒJOŠO TĒMU TU LABPRĀTĀK LASI GRĀMATU VAI SKATIES VIDEO?		
KAS TEVI AIZKUSTINA VAIRĀK – GRĀMATA VAI FILMA? LŪDZU, PAMATO SAVU VIEDOKLI!		

JAUTĀJUMI UZDEVUMA IZPRATNEI

Jautājumu “Kas tevi aizkustināja vairāk – grāmata vai filma? Lūdzu, pamato savu viedokli!” var izmantot kā rezumējošo jautājumu nodarbības noslēgumā.

VECĀKU ŽŪRIJAS 2020

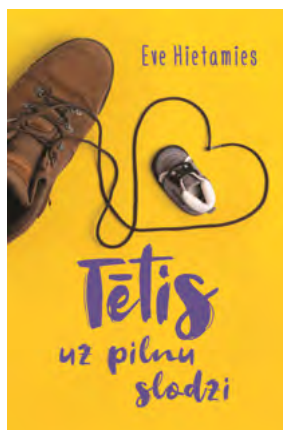
grāmatas

Bērniem lielāks stimuls lasīt rodas tad, ja arī vecāki un vecvecāki to dara. Ja vecāki nelasa, tad, iespējams, nelasīs arī bērns. Labas prakses piemēri rāda, ka jau no dzimšanas vecākiem būtu jālasa bērniem priekšā grāmatas, jāatrod laiks, ko pavadīt kopā ar bērnu un grāmatu. Laikam ejot, bērnus grāmata ieinteresēs, un viņi lasīs. Ja ikdienā bērnam blakus nebūs atbalsta šai nodarbei, tad lasītprieks drīz zudīs. Te ir novērojama atgriezeniskā saite – mamma lasa bērnam grāmatu jau kopš dzimšanas, bērns lasa grāmatas lēlēm, kad bērns kļūst pieaudzis un ir jau pieaugušais, viņš lasa grāmatas saviem bērniem. Pietiekama lasītprasme un draudzība ar grāmatu ir svarīga iespēja, un mēs palīdzam saviem bērniem to atklāt un izmantot viņu nākotnes labā. Vecāki ir atzinuši, ka, pateicoties savam bērnam un viņa ieteikumam iesaistīties lasīšanas veicināšanas programmas “Vecāku žūrijā”, viņi atkal ir atsākuši lasīt. Ja jau bērns ir tas, kurš ieteicis savai mammai vai tētim iesaistīties “Vecāku žūrijā”, tad viņš vēlas, lai visi kopā iesaistītos žūrijā un kopā lasītu un apspriestu grāmatas.

“Vecāku žūrijas” mērķis ir lasīt nevis jebkuru grāmatu, bet gan konkrētu grāmatu kolekciju. “Vecāku žūrijas” grāmatu kolekcijas sastādītāji izvēlas grāmatas pēc vairākiem kritērijiem:

- ◆ daiļliteratūras grāmatas, kas stāsta par attieksmi pret bērniem;
- ◆ grāmatas, kurās ietvertas pedagoģiskas atziņas, kas mudina respektēt bērna iekšējo pasauli un sniedz padomu, kā pārvarēt „augšanas grūtības”, rosina sabiedrībā diskusijas par attieksmi pret bērniem, stiprina ģimenes vērtības;
- ◆ tulkotās un oriģinālliteratūras grāmatas, kas aplūko lasīšanas fenomenu kā personības tapšanas instrumentu.

Svarīgi, lai vecāki, gūstot prieku no kopīgās lasīšanas, kļūtu par lasīšanas popularizētājiem bērnu un pusaudžu vidū.

Eve Hietamies.

Tētis uz pilnu slodzi.

Rīga: Latvijas Mediji, 2019.

No somu valodas tulkojusi Lelde Rozīte.

Eve Hietamies (1964) ir somu rakstniece, žurnāliste un scenāriju autore, sarakstījusi vairāk nekā desmit romānu, kā arī daudzu televīzijas seriālu scenārijus. Pēc romāna “Tētis uz pilnu slodzi” motīviem uzņemta filma “Man and a Baby” ieguvusi plašu starptautisku atzinību.

IESKATS ROMĀNA SATURĀ

Eves Hietamies romānā, stāstot par vientuļā tēva Anti un viņa dēla Pāvo pirmajiem gadiem, aizkustinošais savijas ar drosmīgo, komiskais ar skumjo, radot patiesi izjustu un izklaidējošu lasāmvielu.

Anti Pasenenam, gaidot sava pirmdzimtā ierašanos pasaulē, bija pilnīgi skaidrs ģimenes lomu sadalījums. Viņa sieva Pija paliks mājās ar bērnu, bet viņš pēc atvaļinājuma atgriezīsies darbā. Tomēr notiek pavisam citādi – iznākusi no slimnīcas un atdevusi zīdaini tēva rokās, sieviete iekāpj taksometrā un pazūd nezināmā virzienā. Bērna tēvs Anti apjūk: “Kur lai tas vecis tiek pie tiem akmens laikmeta mātes gēniem, ja es jau no paša sākuma esmu radīts, lai medītu mamutus?”

KĀPĒC ŠĪ GRĀMATA IZVĒLĒTA “VECĀKU ŽŪRIJAI”?

Tēva loma ir salīdzinoši “izplūdis” jēdziens latviešu sabiedrībā. Grāmata “Tētis uz pilnu slodzi” atklāj stereotipus sabiedrībā par lomām ģimenē, kā arī ir saistoša, interesanta lasāmviela, ko uzrakstījusi talantīga stāstniece. Iespējams, ieraugot tās nosaukumu, uz grāmatas pusi pasniegsies vīriešu rokas.

Somu lasītprasmes pētnieki konstatējuši saistību starp tēvu kā lasītāju un bērna interesi par lasīšanu. Grāmata tēva rokās ceļ lasīšanas prestižu. Taču grāmatas izvēlē didaktika nav pats galvenais – svarīgāk ir atgādināt senseno patiesību, ka bērna labā nav darīts pietiekami, ja netiek darīts viss iespējamais “uz pilnu slodzi”. Vērtīgi ir noskaidrot, kas ir tas, kas palīdz nobriest vīrietim.

Turklāt ziemeļnieku humors ir tik pievilcīgs!

Žiljēns Sandrels.

Brīnumu istaba.

Rīga: Zvaigzne ABC, 2020.

No franču valodas tulkojusi Maija Indraša.

Žiljēns Sandrels (1980) ir franču rakstnieks. “Brīnumu istaba” ir autora pirmais romāns, kas Francijā izdots 2018. gadā. Tā tulkošanas un izdošanas tiesības jau ir ieguvuši vairāk nekā 23 valstu izdevēji, pēc romāna motīviem tiek uzņemta filma.

IESKATS ROMĀNA SATURĀ

Tā ir grāmata par Telmu un Luī, māti un viņas mīļoto dēlu. Tā stāsta, kā lēmumi, kurus mēs pieņemam dzīvē, un prioritātes, kurām izvēlamies sekot, ietekmē apkārtējos, īpaši saikni starp māti un bērnu. Tēlotā problēma – darbā un ikdienas jautājumu risināšanā iestigusī sieviete, kura tikai pēc traģiska notikuma saprot dzīves prioritātes, aktuāla ne tikai franču sabiedrībā, bet arī Latvijā. Telma ir tāda pati kā daudzas mātes mūsdienās, “saplīsumā” starp karjeru un mājām. Un šī šķelšanās ir acīmredzami netaisnīga.

KĀPĒC ŠĪ GRĀMATA IZVĒLĒTA “VECĀKU ŽŪRIJAI”?

Romāns pilnībā atbilst sākotnēji izvirzītajiem kritērijiem “Vecāku žūrijas” kolekcijas atlasē, turklāt tas ir aizraujošs un meistarīgi uzrakstīts.

Būt tēvam vai mātei – tā ir īsta svētība, kuru diemžēl neapzināties vai apjaušam par vēlu. Telma pārdomā: “... dēls man palīdzēja atšķirt dažas manas jaunības lappuses, kuras es pārāk agri biju aizšķīrusi. Tonakt es sapratu, ka īstā dzīve – tā, ko mēs atceramies, – ir bezbēdīgu prieka mirkļu savirknējums. Un ka nekādas pieaugušo ambīcijas nespēj cilvēku darīt laimīgāku kā pusaudžu carpe diem”. Atstāstot varētu šķist banāli, bet grāmatas traģiskais notikums, ap kuru savijas daudzu cilvēku dzīve, līdz smeldzei palīdz apjaust, “cik dārgi ir kopības mirkli ar savu bērnu, cik šausmīgi maz laika esam pavadījuši kopā”.

Māris Bērziņš.

Aizliegtais pianīns.

Rīga: Dienas Grāmata, 2019.

Māris Bērziņš (1962) aktīvi raksta jau gandrīz divdesmit gadu. Viņa darbi bērniem un pieaugušajiem lasīšanas veicināšanas programmā “Bērnu, jauniešu un vecāku žūrija” ir iekļauti vairākkārt. 2016. gadā romāns “Svina garša” “Vecāku žūrijā” ieguva pirmo vietu. Rakstnieka ironiskās pārdomas par dzīves absurdo pusi līdz šim paudis savdabīgais personāžs Gūtenmorgens. Tagad viņa dzelīgais skats pievērsies birokrātijas tēlojumam romānā “Aizliegtais pianīns”.

IESKATS ROMĀNA SATURĀ

Romāna “Aizliegtais pianīns” darbība risinās bērnudārzā un Cibānu ģimenē. Deputātes Lindas un viņas vīra mākslinieka Induļa ikdienu mijas ar Saeimas aizkulišu tēlojumu, kur ievītas valdības departamentu, policijas un citu iestāžu samezglotās birokrātiskās darbības. Deputātes dēls Kārlēns apmeklē bērnudārzu “Puķu lodziņš”, kurā drīz gaidāma vadītājas maiņa. Kā katalizators absurdatai situācijai ģimenē un pirmsskolas izglītības iestādē kalpo vecs pianīns “Rīga”, kas aizņem vietu skaistajā deputātes mājā, taču ir mīļā atmiņā viņas vīram. Nododot mūzikas instrumentu dāvinājumā bērnudārzam, iesākas trillera cienīgs sižets.

KĀPĒC ŠĪ GRĀMATA IZVĒLĒTA “VECĀKU ŽŪRIJAI”?

Lai arī romānā tēlotā vide ir stipri kariķēta, tomēr tā atklāj pasauli, kur aug un veidojas bērns. Mazais Kārlēns tikpat kā netiek pieminēts. Priekšplānā izvirzās birokrātijas žņaugos nonākusī jaunā bērnudārza vadība, kā arī Saeimas deputātes Lindas Cibānes detektīvfilmā līdzīgā dzīve. Māris Bērziņš ir talantīgs rakstnieks, viņam piemīt savdabīgs humors, kas ļauj arī lasītājam skaidrāk ieraudzīt mūsu dzīves absurdo pusi.

Andra Manfelde.

Vilcēni.

Rīga: Dienas Grāmata, 2020.

Andra Manfelde (1973) raksta kā pieaugušajiem, tā bērniem. Viņas stāsts “Kurš no mums lidos?” 2018. gadā ieguvis Latvijas literatūras gada balvu kā labākā bērnu grāmata. Latvijas literatūras gada balvai bijuši nominēti arī A. Manfeldes romāni “Dzimtenīte” (2013) un “Virsnieku sievas” (2017). Taču literārajai jaunradei viņa pievērsusies jau krietni senāk. 2005. gadā iznācis viņas debijas dzejoļu krājums “Tranšejas dievi rok”, kurš saņēmis Ojāra Vācieša prēmiju (2005). Tajā pašā gadā iznācis arī viņas pirmais romāns “Adata”, kurā tēlota jaunas meitenes atkarība no narkotikām. Romāns kļuvis populārs, pēc tā motīviem radīts un izrādīts Zigmara Liepiņa mūzikls “Adata”.

IESKATS ROMĀNA SATURĀ

Romāns “Vilcēni” stāsta par laiku 20. gadsimta 90. gadu sākumā. Jūrmalā, kur Lielupe un līcis veido noslēgtu pasauli, savā nodabā darbojas pusaudžu banda – vilcēni. Tas ir laiks, kad Latvijas valsts ir tikko atguvusi neatkarību, un cilvēku dzīvi plosa nedrošība un izdzīvošanas instinkti. Noslēpumainais Laivinieks no senas teiksmas, kurš ceļo no viena upes krasta uz otru, jauniešiem pareģo, ka kļūt brīvam nozīmē labot savas kļūdas, nenodot citus un līdž ar to arī sevi.

KĀPĒC ŠĪ GRĀMATA IZVĒLĒTA “VECĀKU ŽŪRIJAI”?

Andras Manfeldes krāšņā, tēlainā valoda un jutekliskums ir viens no iemesliem darba iekļaušanai “Vecāku žūrijā”. Grāmatā ielasīties nav ļoti viegli, bet neko tik spēcīgu latviešu valodā sen neesam lasījuši, jo autore neliekuļo, raksta skaudri. Viņas varoņi paliek atmiņā dažādu iemeslu dēļ. Vilcēni ir traģiski zaudētāji, bet ar izmisīgu cerību uz labāku dzīvi, izdošanos. Tomēr tā ir zaudētā paaudze. Nevilšus veidojas paralēles ar visiem pārmaiņu un krīzes laikiem. Vai mēs redzam un uz klausām viņus, savā nodabā augošos, arī šodien?

Brīvā izvēlē no visas kolekcijas “Vecāku žūrijas” dalībniekiem jāizlasa vēl divas grāmatas. Bērni un jaunieši lasa sešas grāmatas, vecāki arī. Tas palīdzēs arī uzzināt, kas aizrauj jaunos lasītājus, lai sekmīgi varētu veidoties saruna par izlasītajām grāmatām.